

SUİTDER

SDÜ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ DERGİSİ

Süleyman Demirel University Journal of Humanities and Social Sciences

Sayı/Issue	63-Haziran 2025 / 63-June 2025
Makale Bilgisi/ Article Info	Araştırma Makalesi / Research Article
Başvuru Tarihi/ Submitted Date:	10 Ocak 2025 / 10 January 2025
Kabul Tarihi/ Accepted Date:	4 Şubat 2025 / 4 February 2025
Atıf/Citation:	Köker, H. & B. Aydın (2025). Olbasa Sikkeleri. Süleyman Demirel Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi (63). 1-40
DOI:	10.35237/suitder.1617146
Benzerlik / Similarity:	%5

Olbasa Sikkeleri

Coinage of Olbasa

Hüseyin KÖKER*  - Burçak AYDIN** 

Öz

Bu çalışmada Pisidia kentlerinden ve aynı zamanda bölgedeki Roma kolonilerinden birisi olan Olbasa'nın Roma İmparatorluk Dönemi sikkeleri incelenmektedir. Çalışma kapsamında, öncelikle kent tarihine ve kentte yapılan araştırmalara kısaca değinilerek kentin günümüze kalan tüm sikkelerini içeren, yur içi ve yurt dışı müze koleksiyonları ve müzayede satış kataloglarında satışa sunulan örneklerden oluşan katalogu bağlamında kentin sikke üretimi, kalıp ilişkileri ve paylaşımı, sikkelerde kullanılan birimler ve arka yüz tipleri bağlamında kent pantheonunda yer alan tanrı/tanrıça kültleri değerlendirilmektedir. Hellenistik Dönem'de kurulan Olbasa, söz konusu dönemde sikke darbı yapmamıştır. Olasılıkla MÖ 6 yılında Roma kolonisi olmasının ardından sikke darbına Antoninus Pius Dönemi'nde (MS 138-161) başlamış, kesintilerle de olsa devam etmiş ve sikke darbını Trebonianus Gallus Dönemi'nde (MS 251-253) Volusianus adına darp olunan sikkelerle sonlandırmıştır. Katalogda 162 adetle temsil edilen Olbasa koloni sikkeleri, 19 seriden oluşmaktadır. Bunlardan 18'inin ön yüzlerinde imparator/imparatoriçe büstleri, birindeyse Genius betimi kullanılırken arka yüzlerinde 19 farklı tip kullanılmıştır. Roma (koloni), Hellen ve yerel karakter taşıyan bu tipler arasında kent pantheonunda özel bir yere sahip olduğu açık olan Aphrodite ve Men dikkat çekmektedir. 30 adet ön yüz ve 39 adet arka yüz kalıbı kullanılarak üretilen bu seriler için beş farklı birim tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pisidia, Olbasa, Roma kolonisi, Sikke, Roma Şehir Sikkeleri

Abstract

This study examines the Roman Provincial coins of Olbasa in Pisidia, which was one of the Roman colonies in the region. Within the scope of the study, firstly, a brief history of the city and the research conducted in the city is provided. Thereafter, the coin production of the city, die

* Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Isparta/TÜRKİYE, E-Posta: huseyinkoker@gmail.com; **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-0784-505X>.

Burdur Müzesi örneklerini çalışmamıza dâhil etmemize olanak tanıyan Dr. Erdal Ünal'a teşekkürlerimizi sunarız.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Isparta/TÜRKİYE, E-Posta: burcakyn@gmail.com, **ORCID:** 0000-0002-2934-3272.



study and die sharing, the denominations and reverse types, and the cults in the city pantheon are evaluated in the context of the catalogue, which includes all the coins of the city that have survived to the present day and consists of examples in museum collections and auction sales catalogues. Olbasa, founded in the Hellenistic Period but did not strike coins during this period. It is believed that following its establishment as a Roman colony in 6 BC, it started to strike coins during the reign of Antoninus Pius (138-161 AD), continued to strike coins albeit with interruptions, and ended the coinage during the reign of Trebonianus Gallus (251-253 AD), in the name of Volusianus. Coins of Olbasa represented by 162 specimens in the catalogue, consist of 19 series. The obverses of 18 series feature the busts of emperor/empress and caesars, while one features the depiction of Genius. The reverses of the coins feature 19 different types. Among these types, which have Roman (colonial), Hellenic and local characters. Aphrodite and Men, who clearly had a special place in the pantheon of the city. The coins were produced using 30 obverse and 39 reverse dies, and five different denominations were identified for this series.

Keywords: Pisidia, Olbasa, Roman colony, Coin, Roman Provincial Coins

GİRİŞ

Pisidia bölgesi kentlerinden biri olan ve Burdur ili Kemer ilçesine bağlı Belenli köyü sınırları içerisinde yer alan Olbasa kentine ilişkin ilk bilgiler, Ptolemaios ve Hierocles'in eserlerinde karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, Ptolemaios, Olbasa'nın bir Pisidia kenti olduğunu aktarırken Hierocles ise Pamphylia kenti olduğundan ve Pisidia'nın kuzey kesiminde Pednelissos ile Selge kentleri arasında konumlandığından bahseder (Ptolemaios V.5.7-8; Hierocles 680, 681.1). Kentin lokalizasyonu 1842 yılında bölgede araştırma yapan A. Schönborn'un Belenli'de bulduğu yazıtlar sayesinde yapılabilmektedir (CIL III, no. 6889; Özşait, 1985, s. 138). Yine aynı yüzyılda, kentte farklı araştırmacılar tarafından da çalışmalar yapılmıştır. 1876 yılında L. Duchesne ve M. Collignon (Duchesne ve Collignon, 1877, s. 370), 1884 ve 1886 yıllarında W. M. Ramsay (Ramsay, 1888, s. 17-18), 1897 yılında R. Heberdey¹ tarafından araştırmalar yapılmıştır. Bu tarihten sonra, ta ki 20. yüzyılın ortalarına kadar kent, âdeta unutulmuştur. Bu tarihten sonra pek çok araştırmacı bölgeyi ve kenti ziyaret ederek araştırmalar yapmıştır. 1950'li yıllarda G. Bean (Bean, 1959, s. 98-100), 1955 yılında B. Levick (Levick, 1967, s. 48 ve s. 156-159) ve 1998 yılında A. S. Hall ve N. P. Milner'in (Hall ve Milner, 1998, s. 58-67) araştırmaları bu bağlamda değerlendirilebilir. Son olarak 2019 yılında Milner, önceki araştırmalarda elde edilen epigrafik verilerin yeniden bir değerlendirmesini yapmıştır (Milner, 2019, s. 5-6).

Lysis (Bozçay) Vadisi'ne hâkim stratejik açıdan önemli bir konuma sahip olan kent, 1485 m yükseklikte bulunan bir kayalık üzerinde kurulmuştur (Ramsay, 1895, 285; Duchesne ve Collignon, 1877, 332 vd. ve 370)². Hellenistik Dönem surlarının varlığı, kentin bu dönemde kurulmuş olduğuna işaret etmekle birlikte, kentin kesin kuruluş tarihine ilişkin herhangi bir bilgi ve veri bulunmamaktadır³. Akropolü büyük ölçüde tahrip durumda olan kentte, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen yapı kalıntıları görülebilmektedir (Bean, 1959, 98)⁴.

¹ R. Heberdey, Pisidia gezisi sırasında incelediği yazıtları not defterine ayrıntılı olarak kaydetmiştir ki bu defter *Austrian Archaeological Institute of the Austrian Academy Research Group for Epigraphy (daha önce, Asia Minor Commission) of Sciences* arşivinde korunmaktadır. Söz konusu not defterindeki Olbasa yazıtlarının yeniden değerlendirilmesi için bk. Czeitschner, 2022.

² Ayrıca bk. Magie, 1950, s. 462 ve s. 1323 dn. 39; Levick, 1967, s. 48; Jones, 1971, s. 143; Ekinci et al., 2007, s. 197

³ Özşait, 1985, s. 138'de kentin bir erken Hellenistik Dönem kuruluşu olduğu belirtilmektedir.

⁴ Ayrıca bk. Levick, 1967, s. 33, s. 48; Jones, 1971, s. 134; Özşait, 1985, s. 139.

Erken dönem tarihine ilişkin fazla bilgiye sahip olmadığımız Olbasa, Pergamon Krallığı'nın egemenliği⁵ sürecinin ardından ya MÖ 129 yılında tesis edilen Provincia Asia sınırlarına dâhil edilmiş ya Kappadokia Krallığı egemenliğine girmiş ya da bağımsız kalmış olmalıdır (Levick 1967, s. 20)⁶. Olbasa, Pisidia Bölgesi'nin MÖ 2. yüzyıl sonu- MÖ 1. yüzyıl başında oluşturulan Provincia Cilicia sınırlarına dâhil edilmesiyle (Levick, 1967, s. 22; Özsait, 1985, s. 71)⁷ Caesar'ın MÖ 49 yılında yaptığı düzenlemelere kadar bu eyalet sınırları içinde kalmış, fakat bu tarihten sonra yeniden Provincia Asia sınırlarına dâhil edilmiştir (Magie, 1950, s. 418; Özsait, 1985, s. 79 ve s. 81; Syme, 1995, s. 324 vd.)⁸. MÖ 39 yılındaysa Marcus Antonius'un düzenlemeleriyle Galatia Kralı Amyntas'ın egemenliği altına girmiş (Strb., *Geog.* XII.6.3-5; Cass. Dio, XLIX; Plut. *Ant.* LXI)⁹ ve onun MÖ 25 yılındaki ölümünün ardından da yeni oluşturulan Provincia Galatia sınırlarına dâhil edilmiştir (Strb., *Geog.* XII.5.1-4, 6.1-5). Roma İmparatoru Augustus'un emriyle bölgede kurulan koloni kentleri arasında yer alan Olbasa'nın bir Roma kolonisi olarak organize edilmesi (Res Gestae 28.1), bölgedeki diğer kolonileri birbirine bağlayan Via Sebaste'nin tesis edildiği MÖ 6 yılında olmalıdır, ki bu tarih, Komama ve Parlais'in de koloni olarak tesis edildiği tarih olarak kabul edilmektedir (Levick, 1967, s. 33)¹⁰. Bu tarihten sonra kentin adı *Colonia Olbasena* olarak anılmaya başlar (CIL III, no. 6889)¹¹. Kent, MS 70'li yıllardaysa Provincia Lycia et Pamphylia sınırlarına dâhil edilmiştir (Levick, 1967, s. 867; Mitchell, 1993a, s. 154). Bu durum, Diocletianus Dönemi'nde (MS 284-305) başkenti Pisidia Antiokheiası olan ve Provincia Galatia'nın güney kısmını içeren Provincia Pisidia'nın oluşturulmasıyla da değişmemiştir ki Milyas toprakları ancak MS 313 yılında Provincia Lycia et Pamphylia'nın bölünmesinin ardından oluşturulan Provincia Pamphylia'nın sınırlarına dâhil olmuştur (Mitchell, 1993b, s. 161; Çelgin, 2011, s. 115 dn. 17).

1. Sikke Üretimi ve Kalıp Paylaşımı

Hellenistik Dönem'de kurulmuş olmasına rağmen bu dönemde sikke darbı yapmamış olan Olbasa ilk sikkelerini, diğer bazı Pisidia kentleri gibi, Antoninus Pius Dönemi'nde (MS 138-161) darp etmeye başlamış ve Trebonianus Gallus Dönemi'nde (MS 251-253) Volusianus adına darp olunan sikkelerle sonlandırmıştır. Bu zaman dilimi içindeyse Commodus, Macrinus, III. Gordianus ve I. Philippus adına sikke darbı yapmamış görünmektedir (Grafik 1). Kentin ilk sikkelerini Antoninus Pius Dönemi'nde darp etmeye başlaması¹², MS 141 yılında meydana gelen ve güney Pisidia ve Lykia bölgelerinde hasara neden olan depremle (Aelius Aristides, *Orat.* XLIX 38 vd.; *Hist. Aug. Antoninus*

⁵ Magnesia Savaşı'nın (MÖ 190) ardından imzalanan Apameia Barışı'yla (MÖ 188) Pisidia Bölgesi'nin batısı Pergamon Krallığı'nın egemenliğine girdiği bilinmektedir (Allen, 1983, s. 83; Kearsley ,s. 1994). II. Attalos Dönemi'nde (MÖ 159-138) Olbasa kentine kral tarafından gönderilen mektup da bölgedeki Pergamon egemenliğine şahitlik eder. Yazıt için bk.: SEG 44, no. 1108; Kearsley, 1994, s. 47-57.

⁶ Ayrıca bk. Jones, 1971, s. 131; Sherwin-White, 1976, s. 8 vd.; Özsait, 1985, s. 70; French, 1991, s. 54; Kosmetatou, 1997, s. 34.

⁷ Ayrıca bk. Bracke, 1993, s. 18-19; Waelkens, 2002, s. 314; Marek, 2016, s. 259-260.

⁸ Jones, 1971, s. 132'de Pisidia'nın MÖ 36 yılına kadar Provincia Cilicia sınırları içinde kaldığı belirtilirken, Waelkens, 2002, s. 314'te Caesar'ın bu düzenlemesi için MÖ 48/47 tarihi önerilmektedir.

⁹ Ayrıca bk. Magie, 1950, s. 434; Levick, 1967, s. 27; Mitchell, 1993a, s. 38; Mitchell, 1993b, s. 152; Gruen, 1996, s. 152.

¹⁰ Bölgedeki diğer koloni kentlerinin kuruluşu hakkında detaylı bilgi için bk. Levick, 1967, s. 34-41; Özsait, 1985, s. 131-140; Syme, 1995, s. 223 vd.; Köker, 2024, s. 23.

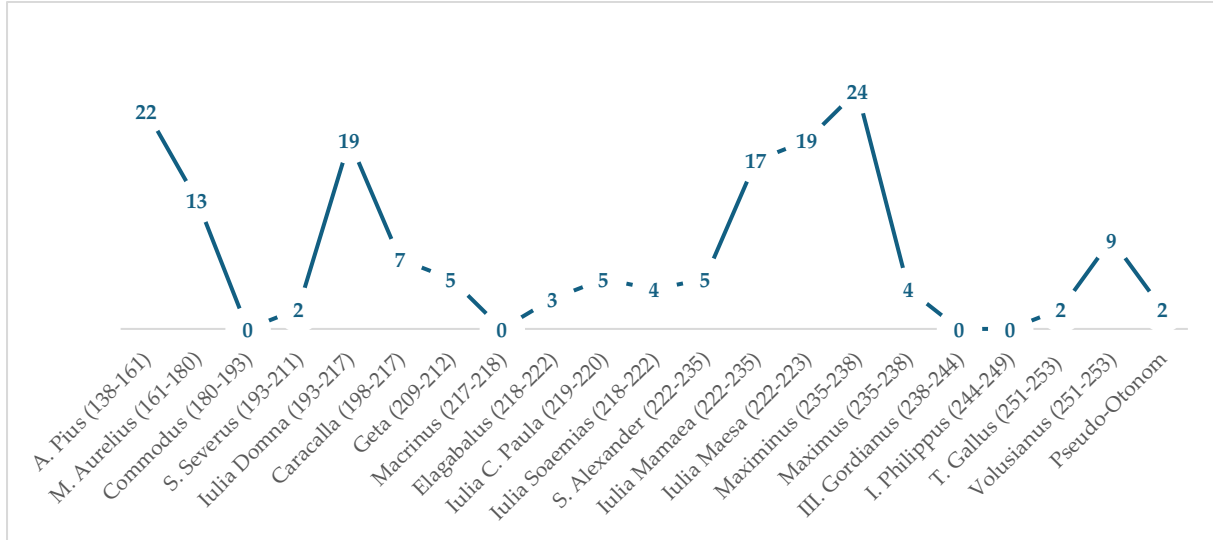
¹¹ İmparator Claudius'u onurlandıran yazıtta kentin ismi "...colonia Olbasena" biçiminde geçmektedir. Aşağıda görüleceği üzere sikkeler üzerindeyse kent adı farklı biçimlerde yazılmıştır. Ancak, literatürde Colonia Iulia Augusta Olbasenorum olarak belirtilmektedir.

¹² M. Grant, İmparator Claudius adına darp edilmiş "iki cornucopia arasında kerykeion / çelenk tutarak ilerleyen Nike" tipini taşıyan bir sikkenin; ön yüzünde yer alan COLCOSCLA lejantının COL(onia) OL(basa) ve arka yüzünde yer alan OVI veya QVIAVG lejantının da QVI(nquennalis) şeklinde tamamlanabileceğini belirterek söz konusu sikkeyi Olbasa kentine atfetmiştir (Grant, 1949, s. 239). Ancak bu görüş, araştırmacılar tarafından kabul görmemiş ve dolayısıyla da RPC corpusuna dâhil edilmemiştir. Buna ek olarak Cohen, 1892, s. 530'da III. Gordianus Dönemi'ne ait bir sikkenin varlığından söz etmektedir, ki söz konusu sikke Aulock, 1971, s. 23 ve s. 34'te Volusianus'a atfedilmektedir. Ayrıca bk. RPC IX, 990. Pisidia bölgesi koloni kentlerinin sikke darplarıyla ilgili genel bilgi için bk. Köker, 2020; Köker, 2024, s. 160-162.

Olbasa Sikkeleri

Pius, VIII) ilişkili olmalıdır ki bu dönemde Pisidia bölgesinde sikke darbı yapan kentlerin sayısında bir artış görülmektedir¹³.

Grafik 1. Olbasa sikkelerinin imparatorlara göre sayısal dağılımı.



112 yıllık bir zaman zarfında üretilen ve aşağıdaki katalogta toplam 162¹⁴ adet sikkeyle temsil edilen Olbasa sikkeleri 19 seri (emisyon) olarak üretilmişlerdir. Bu serilerin 18'i ön yüzlerinde imparator/imparatoriçe/caesar büstleri taşırken diğer tek seri, pseudo-otonom olarak da adlandırılan ve ön yüzünde söz konusu büstleri taşımamaktadır. Grafik 1'de de görüldüğü üzere, günümüze kalan Olbasa sikkelerinin imparator/imparatoriçelere göre sayısal dağılımına bakıldığında oldukça dalgalı bir grafikte karşılaşılmaktadır. Buna göre, sayısal olarak en fazla temsil edilen sikkeler, Maximinus (MS 235-238), A. Pius (MS 138-161), Iulia Maesa (MS 222-223), Iulia Domna (MS 193-217), Iulia Mamaea (MS 222-235) ve M. Aurelius (MS 161-180) adlarına darp olunanlarken en az temsil edilenlerse Elagabalus (MS 218-222), S. Severus (MS 193-211) ve Trebonianus Gallus (MS 251-253) adlarına darp olunan sikkelerdir (Grafik 1). Öte yandan, Severuslar Dönemi, en fazla sikkeyle temsil edilirken bunu Asker İmparatorlar ve Antoninler Dönemleri takip etmektedir. Bu bağlamda, bölgedeki diğer koloni kentleriyle bir karşılaştırma yapıldığında, Olbasa'nın diğer kentlerle aşağı yukarı benzer bir grafiğe sahip olduğu görülür. Ancak, oldukça fazla sikkeyle temsil edilen diğer koloni kentlerinin aksine Olbasa'nın III. Gordianus Dönemi'nde (MS 238-244) sikke darbı yapmaması (ya da yapıldıysa bile şimdiye kadar ele geçmemiştir) bir hayli dikkat çekicidir¹⁵.

Günümüze kalan sikke sayılarına göre durum böyleyken, kalıp ilişkileri bağlamında tespit edilen kalıp sayılarına da bakmak gerekmektedir. Yapılan kalıp karşılaştırmasında, kent sikkelerinin darbında toplam 30 ön yüz ve 42 arka yüz kalıbı kullanıldığı tespit edilmiştir. Her bir imparator/imparatoriçe/caesar adına yapılan darplara göre kullanılan ön ve arka yüz kalıplarının toplam sayılarına bakıldığında; en fazla kalıbın kullanıldığı sikkeler, 15 kalıpla A. Pius sikkeleri

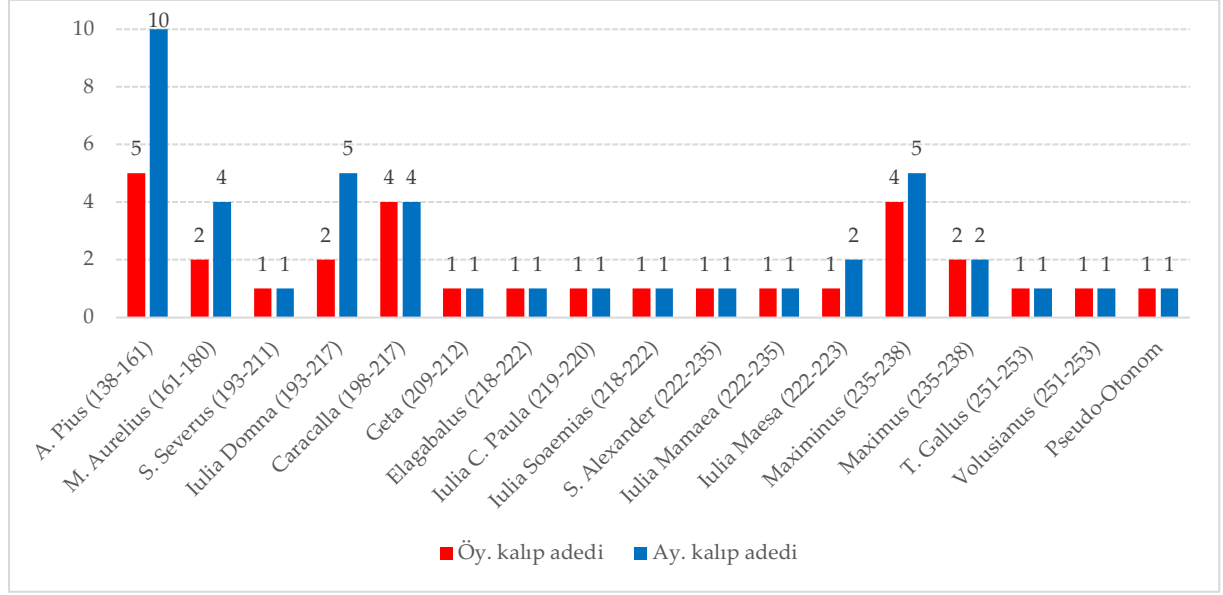
¹³ Antoninus Pius Dönemi'nde Pisidia bölgesinde sikke darbına başlayan kentler şunlardır: Isinda, Kodrula, Kolbasa, Komama, Palaiapolis, Pappa-Tiberiopolis, Parlais, Pogla ve Prostanna. Öte yandan, RPC IV.3'te Olbasa'nın Antoninus Pius adına darp olunan sikkelerini 139-147 tarihleri arasına vermektedir. Ancak, 141 yılındaki depremin Olbasa ve söz konusu diğer kentlerin sikke darbına başlaması için en geçerli sebep olduğunu düşünebiliriz.

¹⁴ H. von Aulock'un 1971 tarihli çalışmasında 34 ve aynı yazarın 1977 tarihli çalışmasında ise 81 adet Olbasa sikkesi yer almaktadır, ki ikinci çalışma, ilk çalışmadaki sikkeleri de kapsamaktadır. Ancak, 1973 tarihli çalışmasında, daha önce Olbasa'ya atfettiği Macrinus (Aulock, 1971, s. 20 no. 20) ve I. Philippus (Aulock, 1971, s. 23 no. 32) sikkelerinin Olbasa'ya ait olmadıklarını ve bu iki sikkenin corputan çıkarılması gerektiğini belirtmektedir (Aulock, 1973, s. 18).

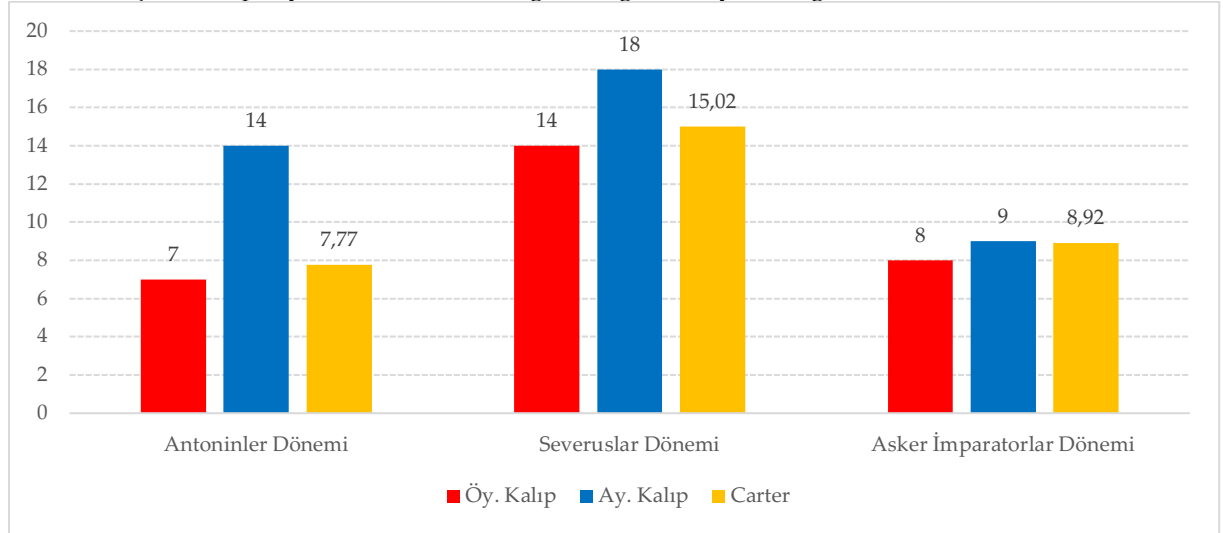
¹⁵ Pisidia koloni kentlerinin sikke üretimlerine ilişkin karşılaştırma için bk. Köker, 2024, s. 160-162.

olurken bunu, 9 kalıpla I. Maximinus, 8 kalıpla Caracalla, 7 kalıpla Iulia Domna, 6 kalıpla M. Aurelius, 4 kalıpla Maximus, 3 kalıpla Iulia Maesa ve 2'şer kalıpla diğerleri izlemektedir (Grafik 2). Dönemlere göre değerlendirildiğindeyse Severuslar Dönemi'nde toplam 32, Antoninler Dönemi'nde 21 ve Asker İmparatorlar Dönemi'nde de 17 kalıp kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, tahmini orijinal kalıp sayıları¹⁶ bağlamında da teyit edilmektedir. Aşağıda Grafik 3'te görüldüğü gibi, kentin en fazla sikke üretimi yaptığı dönem, 14 ön yüz kalıbı kullanımıyla Severuslar Dönemi olurken bunu, 8 ön yüz kalıbıyla Asker İmparatorlar ve 7 ön yüz kalıbıyla da Antoninler Dönemleri izlemektedir.

Grafik 2. Olbasa sikkelerinin imparatorlara göre ön ve arka yüz kalıplarının sayısal dağılımı.



Grafik 3. Olbasa sikkelerinin ön ve arka yüz kalıp sayılarıyla Carter formülüne göre hesaplanan tahmini orijinal kalıp sayılarının dönemlere göre dağılımı sayısal dağılımı.



¹⁶ Tahmini orijinal kalıp sayısının hesaplanırken (Carter Formülü) yalnızca ön yüz kalıp sayısı esas alınmaktadır ve daha güvenilir sonuç elde edilmesi açısından tespit edilen ön yüz kalıp sayısının 1'den fazla olması gerekmektedir. Carter Formülü için bk. Carter, 1983. Söz konusu formülle yapılan hesaplamalar ve buna bağlı olarak sikke üretimiyle ilgili araştırma ve tartışmalar için bk. Köker, 2024, s. 128.

Olbase Sikkeleri

Sikke üretimi açısından önemli bir nokta da kalıp paylaşımıdır. Buna göre, Olbase sikkelerinin aynı veya farklı dönemlerde üretilen farklı serileri arasında kalıp paylaşımı olduğu görülmektedir. Buna ek olarak belirli dönemlerde aynı veya farklı bölge kentleriyle sikke darbi için aynı atölyenin veya kalıp sanatçısının kullanıldığı görülmektedir ki bu durum, ön yüz kalıpları arasındaki benzer biçim özellikleri sayesinde saptanabilmektedir¹⁷. Olbase sikkelerinin kendi içindeki ön yüz kalıp paylaşımları; A. Pius, M. Aurelius, Iulia Doma, S. Alexander, Iulia Maesa ve Maximinus adına darp olunan ve farklı arka yüz tiplerini taşıyan serilerde görülürken (Tablo 1), arka yüz kalıp paylaşımlarıysa A. Pius ve M. Aurelius adına darp olunan ikişer seriyle Maximinus ve Maximus adlarına darp olunan birer seride görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 1. Olbase sikkelerinin ön yüz kalıp paylaşımının imparator/imparatoriçelere göre dağılımı.

A. Pius	Öy2	Öy3
	Ay2 - Ay3 - Ay4 - Ay5	Ay6 - Ay7
M.Aurelius	Öy6	-
	Ay6 - Ay7 - Ay10	-
Iulia Domna	Öy9	-
	Ay12 - Ay13 - Ay14 - Ay15	-
S. Alexander	Öy19	-
	Ay25 - Ay26	-
Iulia Maesa	Öy21	-
	Ay28 - Ay29	-
Maximinus	Öy22	-
	Ay30 - Ay31	-

Tablo 2. Olbase sikkelerinin arka yüz kalıp paylaşımının imparatorlara göre dağılımı.

Ay4	Ay6	Ay30
A. Pius	A. Pius	Maximinus
M. Aurelius	M. Aurelius	Maximus

Ayrıca Olbase'nın Iulia Domna, Geta, Elagabalus, S. Alexander, Maximinus, T. Gallus ve Volusianus adlarına darp olunan serileriyle aşağıdaki Tablo 3'te de görüleceği gibi bazı Phrygia, Pisidia ve Pamphylia kentlerinin aynı dönem serilerinde kullanılan yedi farklı ön yüz kalıbı arasında benzer biçim özellikleri görülmektedir. Bu durum, söz konusu sikkelerin ön yüzlerinde kullanılan kalıpların, ortak kullanılan tek bir kalıp değil, aynı atölyeden veya aynı kalıp sanatçısının elinden çıktıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 3. Olbase sikkelerinde kullanılan ön yüz kalıplarıyla benzer biçim özellikleri taşıyan ön yüz kalıpları kullanan kentlerin imparator/imparatoriçelere göre dağılımı.

Iulia Domna	Geta (Caesar)	Elagabalus	S. Alexander	Maximinus	T. Gallus	Volusianus
-------------	---------------	------------	--------------	-----------	-----------	------------

¹⁷ Roma İmparatorluk Dönemi kent sikkelerinde kalıp paylaşımı için bk. Kraft, 1972. Ayrıca, güney Asia Minor (Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Kilikia) kentleri arasındaki kalıp paylaşımı için bk. Watson, 2019.

Olbasa (Öy9)	Olbasa (Öy15)	Olbasa (Öy16)	Olbasa (Öy19)	Olbasa (Öy22)	Olbasa (Öy28)	Olbasa (Öy29)
Andeda	Pogla	Isinda	Kibyra	Andeda	Aspendos	Aspendos
Ariassos		Kibyra		Isinda	Attaleia	Attaleia
Komama				Pogla	Magydos	Magydos
Panemoteikhos					Perge	Perge
Pogla					Sillyon	Sillyon
Timbriada					Kremna	Kremna
					Isinda	Isinda
					Pogla	Pogla
					Selge	

Olbasa kentinin de kullandığı Severuslar Dönemi'nde faaliyette olan ve Kraft'ın "Komama A" olarak tanımladığı atölyeyi, özellikle Pisidia kentleri kullanırken dönemin başında Pamphylia kentlerinden Attaleia ve Perge de kullanmıştır (Kraft 1972, ss. 79-80)¹⁸. "Komama A" atölyesi, Iulia Domna darpları için Olbasa (Öy9: kat. no. 38-53. Fig. 15-18), Andeda, Ariassos, Komama, Panemoteikhos, Pogla ve Timbriada¹⁹, Geta darpları içinse Olbasa (Öy15: kat. no. 62-66. Fig. 24) ve Pogla²⁰ kentleri tarafından kullanılmıştır (Tablo 3). Watson, söz konusu atölyeyle çalışan kentlerin, farklı kalıp sanatçıları değil, fakat aynı kalıp sanatçısının kalıplarını kullandığını ve bu durumun Severuslar Dönemi'yle birlikte yavaş yavaş yayılmaya başladığını belirtmektedir (Watson 2019, 66-67). Elagabalus Dönemi'ndeysse Kraft'ın Kibyra atölyesi olarak tanımladığı farklı bir atölye karşımıza çıkmaktadır ki Olbasa (Öy16: kat. no. 67-69. Fig. 25), Isinda ve Kibyra kentleri tarafından kullanılan²¹ bu atölye faaliyetine Severus Alexander Dönemi'nde de devam etmiş, fakat bu kez yalnızca Olbasa (Öy19: kat. no. 79-83. Fig. 28-29) ve Kibyra²² tarafından kullanılmış görünmektedir (Kraft 1972, 81) (Tablo 3). Maximinus Dönemi'nde Kraft'ın Andeda atölyesi olarak tanımladığı bir başka atölye faaliyete geçmiştir ki bu atölyeyi Olbasa (Öy22: kat. no. 120-136. Fig. 33-34), Andeda, Isinda ve Pogla kullanmıştır²³ (Kraft 1972, 81) (Tablo 3). T. Gallus ve Volusianus Dönemlerindeyse Kraft'ın Perge atölyesi ve Watson'un ise "Atölye B(i)" olarak tanımladığı, Pamphylia ve Pisidia kentlerinin kullandığı diğer bir atölye karşımıza çıkmaktadır (Kraft 1972, ss. 84-85; Watson 2019, ss. 95-97)²⁴. Söz konusu atölye, bu dönemler darpları için Olbasa (Öy28: kat. no. 148-149. ve Öy29: kat. no. 150-158.

¹⁸ Söz konusu atölye, S. Severus adına darp olunan sikkelerde Attaleia, Perge, Ariassos, Kolbasa, Parlais, Pogla ve Timbriada, Caracalla adına darp olunan sikkelerde Ariassos, Kolbasa ve Timbriada ile Geta (Augustus olarak) adına darp olunan sikkelerde Timbriada kentlerini de kapsamaktadır.

¹⁹ Andeda sikkeleri için bk. SNG Aul. Pisidien, no. 4909. Ariassos sikkeleri için bk. SNG Cop. Pisidia, no 103; Tütüncü 2024, s. 164-166 no. 108-126. Komama sikkeleri için bk. Köker 2024, s. 181 no. 39-43 ve 182 no. 45-50. Panemoteikhos sikkeleri için bk. Aulock 1977, s. 114 no. 1124-1127; SNG France 3, no. 1660-1663. Pogla sikkeleri için bk. Aulock, 1977, s. 126 no. 1284-1285 ve s. 127 no. 1297-1302. Timbriada sikkeleri için bk. Aulock, 1979, s. 170-171 no. 2135-2140 ve s. 171 no. 2141-2147; SNG France 3, no. 2221-2224.

²⁰ Pogla sikkesi için bk. SNG Fitzwilliam, no. 5173.

²¹ Isinda sikkeleri için bk. SNG Aul. Pisidiens, no. 8595; Aulock 1977, s. 92-94 no. 815-841. Kibyra sikkeleri için bk. SNG Aul. Phrygien, no. 3742; SNG Cop. Phrygia, no. 294-295. Ayrıca bk. Watson, 2019, s. 67-68.

²² Kibyra sikkeleri için bk. SNG Aul. Phrygien, no. 3744-3746.

²³ Andeda sikkeleri için bk. Aulock, 1977, s. 66 no. 208a-210. Isinda sikkeleri için bk. SNG Aul. Pisidien, no. 5042. Pogla sikkeleri için bk. Aulock, 1977, s. 130 no. 1333 = BMC Pisidia, no. 7.

²⁴ Kraft, 1972, s. 84'te söz konusu Perge atölyesi kapsamında I. Philippus, II. Philippus, T. Decius, H. Etruscilla, Hostilianus, T. Gallus ve Volusianus Dönemleri (MS 244-253) ele alınmaktadır. Watson, 2019, s. 91-99'da ise T. Decius, T. Gallus ve Aemilian Dönemleri (MS 249-253) ele alınırken "Atölye A, B ve C" olarak tanımlanan üç farklı atölyeyle bunların alt grupları incelemektedir. Söz konusu atölyelerin ilkinin yalnızca bazı Pamphylia ve Kilikia, ikinci ve üçüncüsünün de Pamphylia ve Pisidia kentleri tarafından kullanıldığı saptanmıştır.

Fig. 40 ve 41), Aspendos, Attaleia, Magydos, Perge, Sillyon, Kremna, Isinda, Pogla ve Selge kentleri²⁵ tarafından kullanılmıştır (Tablo 3).

Olbasa'nın sikke üretimine ilişkin değinilecek son konuysa, kalıp yönleridir. Genel olarak bakıldığında darp sırasında ön yüz ve arka kalıp rotasyonunun düzenli olmadığı, ancak her bir seri bazında bakıldığında kendi içinde büyük oranda düzenli olduğu görülmektedir. Öyle ki kalıp yönleri genellikle saat yönünde 6 ve 12 iken, çok az da olsa 1, 7, 9 ve 11 yönünde olanlar da vardır.

2. Birimler

Olbasa sikkeleri üzerinde değer/birimlerine işaret eden herhangi bir harf/rakam yer almamaktadır (aşağıda değinilecek olan ve sadece iki sikke üzerinde görülen kontrmark hariç). Roma kolonisi olması nedeniyle Olbasa sikke birimlerinin Roma sistemiyle (*sestertius*, *dupondius*, *assarion*, *semis* ve *quadrans*) birimleri ile uyumlu olması beklenir. Fakat, aşağıda ayrıntılarıyla görüleceği gibi, tüm birimler için tam anlamıyla böyle bir uyumun pek de söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır ki bölgedeki diğer kentlerinin kullandığı birimlerde de benzer durumlar saptanmıştır²⁶. Öyle ki, Spoeri Butcher'in de belirttiği üzere, Pisidia kentleri genel olarak Roma sistemini değil, fakat yerel özellikler taşıyan, kendi aralarında kullandıkları bir sistemi tercih etmiş görünmektedirler (Spoeri Butcher, 2009, s. 217-224). Dolayısıyla da MS 141-253 yılları arasında dört farklı birimde darp olunan Olbasa koloni sikkelerinin birimlerini, Roma birimleri yerine "En Büyük, Orta, Küçük ve En Küçük" birim olarak adlandırmak daha doğru olacaktır. Öte yandan, söz konusu dört birimin hepsinin, M. Aurelius Dönemi dışında düzenli olarak kullanıldığı görülmektedir. Buna göre; A. Pius, Severuslar ve Asker İmparatorlar Dönemlerinde dört birim "En büyük", "Orta", "Küçük" ve "En küçük" birimler kullanılırken, M. Aurelius Dönemi'nde yalnızca iki birim "Orta" ve "Küçük" birim kullanılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Olbasa koloni sikkelerinin dönemlere göre birimleri ve ortalama ölçülerinin Roma bronz sikke birimleri ile karşılaştırılması.

ROMA		OLBASA	Antoninler Dönemi	Severuslar Dönemi	Asker İmparatorlar Dönemi
Sestertius	35 mm / 18-27 g	En Büyük Birim	38 mm / 27 g	36 mm / 26 g	32 mm / 20 g
Dupondius	27 mm / 11-14 g	Büyük Birim	-	-	-
As (Assarion)	22 mm / 5-7 g	Orta Birim	25 mm / 11 g	25 mm / 8 g	23 mm / 6 g
Semis	17 mm / 2-3 g	Küçük Birim	20 mm / 5 g	20 mm / 4 g	19 mm / 4 g
Quadrans	12 mm / 1-2 g	En Küçük Birim	14 mm / 3 g	14 mm / 2 g	-

²⁵ Kraft, 1972, s. 84-85'te T. Gallus darpları için Attaleia, Perge, Isinda, Kremna ve Pogla; Volusianus darpları için de Attaleia, Magydos, Perge, Isinda ve Selge kentlerini listelemektedir. Kraft'ın aksine Watson, 2019, s. 95-97'de bu kentlere Aspendos, Magydos, Sillyon, Olbasa ve Selge kentleri de dahil edilmekte ve "Atölye B" T. Gallus başlığı altında değerlendirilmektedir. Söz konusu kentlerin sikkeleri için bk. Watson, 2019, s. 421-443.

²⁶ Araştırmacılar, Pisidia bölgesi kentlerinin birimlerine ilişkin farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Bölgedeki Roma koloni kentleri sikkelerinin birimlerinin Roma sistemiyle uyumlu olarak darp edildiği hususunda bk. Johnston, 2007, s. 179-283 (MS 200-275 yılları arasında ve sadece Antiokheia ve Kremna kentlerinin sikkelerini ele alan bu çalışmada, söz konusu kentlerin sikke birimlerinin Roma birimleriyle aynı şekilde adlandırılması gerektiği belirtilmektedir). Karşıt görüş için bk. Spoeri Butcher, 2009, s. 217-224 (Bu çalışma bölge kentlerinin tümünü değerlendirmekte ve koloni sikkelerinin birimlerinin bölgedeki diğer kentlerle benzer yani yerel özellikler taşıdığını, dolayısıyla da Roma sistemiyle uyumlu olmadığını belirterek bu şekilde adlandırmayacağını vurgulamaktadır); Köker, 2024 s. 172-174 (Bu çalışma, Komama sikkelerinin Roma sistemiyle uyumlu olmadığını ortaya koyarak Spoeri Butcher'in görüşüne katılmaktadır. Filges, 2015, s. 311-313 ise sadece Pisidia bölgesindeki değil, Anadolu'daki tüm koloni kentlerinin sikkelerini ele aldığı çalışmasında ana birimin *assarion* olduğunu, fakat ölçülerinin her kentte farklı olduğu ve zamanla ölçülerin düşmesinin bir fark yaratmayacağını belirtmektedir. Antiokheia sikkeleri için ayrıca bk. Franke, 1968, s. 32.

“En büyük” birim Antoninler ve Severuslar Dönemi’nde birer seride kullanılırken ve Asker imparatorlar Dönemi’nde iki seride kullanılmıştır. Birim çap ölçüleri Antoninler Dönemi’nde ortalama 38 mm iken, Severuslar Dönemi’nde 34 mm ve Asker İmparatorlar Dönemi’nde de 32 mm ölçülerine düşerken, ağırlığı da Antoninler ve Severuslar Dönemlerinde 25-26 g olarak sabit kalırken Asker İmparatorlar Dönemi’nde 22 g ölçüsüne düşmüştür. Numismatik literatürde, böyle büyük ölçülere sahip sikkeler “madalyon²⁷” olarak da adlandırılmaktadır (kat. no. 1, 36-37, 67-69, 144, 148-149)²⁸. “Orta” ve “Küçük” birimler, Tablo 5’te görüldüğü üzere, kent sikkelerinin esas birimlerini oluşturmaktadır ki her dönem kullanılmışlardır²⁹. Ortalama 25 mm çap ölçüsüyle³⁰ “Orta” birim, Antoninler Dönemi’nde 11 g gibi yüksek bir değere sahipken, sonraki dönemlerde aşağı yukarı Roma *asssarium*uyla benzer ağırlığa, yani 6-8 g ağırlığına düşmüştür. Öyle görünüyor ki bu birim, kentin ana birimini oluşturmaktadır. “Küçük” birim ise Roma *semiss*inden daha büyük ölçülere sahip olmakla birlikte ortalama 20 mm çap ve 4-5 g ağırlığa sahiptir. “En küçük” birim ise Antoninler ve Severuslar Dönemlerinde kullanılmıştır ki söz konusu dönemlerde ortalama 14 mm çap ve 2-3 g olan ağırlığında bir değişiklik meydana gelmemiştir.

Tablo 6. Olbasa koloni sikkelerinin dönemlere göre birim ve arka yüz tipi dağılımı

Birimler → Dönemler ↓	En Büyük Birim	Büyük Birim	Orta Birim	Küçük Birim	En Küçük Birim
A. Pius	• İmparator başı		• İmparator başı • Lejyon standardı • Artemis Pergaia • Dionysos	• Men • Athena (büst)	• Dionysos • Kartal
M. Aurelius			• Artemis Pergaia	• Men • Athena büstü • Çelenk	
Severuslar					• Hermes

²⁷ Madalyon olarak adlandırılan bu büyük birimli sikkeler genellikle kutlama/onurlandırma gibi kentler için belirli bir öneme sahip olaylar nedeniyle basılmışlardır. Olbasa’nın dört serisi de bu bağlamda değerlendirilebilir. Dolayısıyla söz konusu madalyonlar, kültünün ve festivalinin varlığı epigrafik verilerle de kanıtlanan Zeus/Jupiter Capitolinus (kat. no. 36-37 ve 144) ile sikkeler dışında herhangi bir arkeolojik veriye sahip olunmayan Hades/Sarapis (kat. no. 67-69) ve Men (kat. no. 148-149) kültleri (ve belki festivalleri) için basıldıklarını düşünebiliriz. Öte yandan, M. Aurelius’un A. Pius tarafından evlat edinilmesine bir gönderme olduğuna şüphe olmayan bir örnek de yine bu bağlamda değerlendirilebilir (kat. no. 1). Ancak, yine A. Pius adına darp olunan bir başka seride kullanılan, imparatorluğun ve dolayısıyla da koloni kentlerinin (onursal) kurucusu olan Augustus’un başının (kat. no. 2-6) “En büyük” birim değil de “Orta” birimde kullanıldığını hatırlatmak gerekir.

²⁸ S. Severus adına darp olunan serinin ilk örneği (kat. no. 36) 37 mm çap ölçüsüne sahip iken, Savoca müzayede şirketi tarafından satışa çıkarılan ikinci örnek (kat. no. 37) için 26 mm çap ölçüsü verilmiştir. Aynı birimdeki, A. Pius örneği de 38 mm çap ölçüsüne sahiptir. Ayrıca söz konusu birim ağırlık ortalaması 26 g’dır ki bu durumda çap ölçülerinin de 36-38 mm civarı olması gerekir. Dolayısıyla da kat. no. 37 için verilen çap ölçüsünün hatalı olduğunu düşünmekteyiz. Öte yandan, Elagabalus, Maximus ve T. Gallus adlarına darp olunan ve birer seriye ait örnekler ortalama 32 mm çap ölçüsüne sahipken özellikle ağırlıklarının düzensiz olduğu görülmektedir. Buna göre; Elagabalus örnekleri sırasıyla 30.30, 19.93 ve 15 g (kat. no. 67-69), Maximus (Caesar) örneği 17.55 g (kat. no. 144) ve T. Gallus örnekleri de 19.52 ve 24.94 g (kat. no. 148-149) ölçülerine sahiptirler. Bu durum, söz konusu serilerin pek de dikkatli bir şekilde darp olunmadıklarına işaret etmektedir.

²⁹ Watson, 2019, s. 41 Table 2.28’de Elagabalus – T. Gallus Dönemleri (MS 218-253) sikke birimlerini ele alarak bunların ortalama ölçülerini vermektedir. Burada, söz konusu dönemdeki birimler, “Küçük, Orta ve En büyük” birim olarak adlandırılarak bunlardan “En küçük ve Orta” birimin 1 ve 2 assaria, “En büyük” birimin de 4 ya da 6 *assarium* değerine sahip olabileceklerini belirtilmiştir.

³⁰ “Orta” birim çap ölçüsü genel olarak 22-26 mm arasında değişmekle birlikte pseudo-otonom örnekte 20 mm çap ölçüsüne sahiptir.

Olbasa Sikkeleri

	• Zeus • Hades/Sarapis		• Tykhe • Genius • Aphrodite • Dionysos • Asklepios-Hygeia • Men	• Kolonist • Zeus(?) başı • Ares • Aphrodite Pudica • Athena • Herakles	
Asker İmparatorlar	• Zeus • Men		• Aphrodite • Tykhe • Homonoia • Dionysos	• Athena	
Pseudo- otonom			• Çelenk		

Olbasa sikke birimlerini bir de arka yüz tipleri bağlamında değerlendirmek gerekmektedir. Öyle ki arka yüz tipleriyle bunların kullanıldıkları birimler arasında büyük oranda bir korelasyon olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 6). Buna göre, en çeşitli arka yüz tipi ana birim olan “Orta” birimde görülmekte ve ardından “Küçük” birim gelmektedir. Zeus ve Hades/Sarapis yalnızca “En büyük”; lejyon standardı, Artemis Pergaia, Tykhe, Genius, Aphrodite (tapınak içinde), Askelpios-Hygeia ve Homonoia yalnızca “Orta”; Athena, kolonist, Zeus(?) başı, Ares, Aphrodite Pudica ve Herakles yalnızca “Küçük” ve Kartal ile Hermes tipleri de yalnızca “En küçük” birimde kullanılmıştır. Buna karşın; imparator başı “En büyük” ve “Orta”, Men “En büyük”, “Orta” ve “Küçük”, Dionysos “Orta” ve “En küçük”, Çelenk “Orta” ve “Küçük” birimlerde kullanılmıştır.

Olbasa sikkelerinin birimlerine ilişkin son olarak değinilmesi gereken konuya yalnızca S. Alexander ve Maximinus adlarına darp olunan birer sikke üzerinde görülen “B” harfinin yer aldığı yuvarlak kontrmarktır (kat. no. 81, 126). Söz konusu bu kontrmark, ayrıca Karia bölgesinden Antiokhia, Aphrodisias, Attuda ve Bruzus, Phrygia bölgesinden Hierapolis ve Metropolis, Lykia bölgesinden Limyra, Pamphylia bölgesinden Side ve Sillyon, Pisidia bölgesinden de Baris, Etenna, Isinda ve Panemoteikhos kentlerinin sikkeleri üzerinde de görülmektedir (Howgego 2005, s. 267-268 no. 767). Caracalla (MS 198-217) ve Volusianus (MS 251-253) Dönemlerini kapsayan 55 yıllık bir zaman dilimine tarihlenen sikkeler üzerindeki bu kontrmarkın hangi kent tarafından vurulduğunu söylemek güçtür. Ancak, adları geçen kentler tarafından da vurulabileceğini de unutmamak gerekir. Diğer yandan, söz konusu kentlerin dağılımına bakıldığında, batıdan gelerek Apameia üzerinden Pisidia Antiokheiası ve Via Sebaste yoluyla Side’ye ulaşan güzergâhta yer alan Pisidia ve Pamphylia kentlerinin sikkelerinde yoğun olarak görülmeleri, bu kontrmarkın bunlardan birisi tarafından vurulmuş olabileceğini akla getirmektedir. Hangi kent tarafından vurulmuş olursa olsun bir değer işareti olan “B” harfi/rakamı, Roma sisteminde 2 *assarion* birimine denk gelmektedir. Olbasa’nın yukarıda söz edilen “Orta” birimde darp olunmuş sikkeler, 24-25 mm ve 6.74-7.29 g ölçülerine sahiptir ki yukarıda adları geçen kentlerin sikkeleri de 22-26 mm arasında değişen çap ölçüleri ve 3.75-12.70 g arasında değişen çap ölçülerine sahiptirler. Dolayısıyla söz konusu kontrmark 2 *assarion* birimine eşit olmayan bu kentlerin sikkelerinin bu birime eşitlemiştir.

3. Ön Yüz Tipleri ve Lejantları

Olbasa sikkelerinin ön yüzlerinde 13 imparator (Augustus ve Caesar olarak) ve 5 imparatoriçeye ait portreler görülürken tek bir seriyle temsil edilen pseudo-otonom serideyse ayakta duran Genius görülmektedir (Tablo 1). Söz konusu portrelerin tümü sağa dönüktür. Antoninus Pius, M. Aurelius ve Caracalla portreleri boyundan itibaren geri kalanlar ise büst biçiminde omuzlar görünecek şekilde betimlenmiştir. İmparator portreleri defne çelengiyle betimlenirken, Maximus portresi hariç, diğer caesar portreleriye çelenksiz betimlenmişlerdir. Buna ek olarak sadece

Elagabalus portresi ışın tacıyla betimlenmiştir, ki ışın tacı onun doğum yeri olan Syria'daki Emesa'daki Güneş Tanrısı El-Gabal'ın rahibi ve kültünü Roma'ya taşımasıyla ilişkilidir. Portre özelliklerine bakıldığında sadece iki imparatorun portrelerinin farklı yaşlarda (genç ve yaşlı) betimlendiği görülmektedir. Bu imparatorlardan ilki, M. Aurelius (kat. no. 23-32. ve kat. no. 33-35. Fig. 10-12, 13) ve ikincisi de Caracalla'dır (kat. no. 56 ve kat. no. 57-61. Fig. 20, 21-23).

Ön yüz lejantlarına bakıldığında sağ üstten başlayarak saat yönünde sol üstte biten Antoninus Pius'a ait bir seri (kat. no. 1. Fig. 1) dışında tümü sol alttan başlayarak saat yönünde sağ altta bitmektedir. Lejantlarda imparator/imparatoriçe/caesarların unvanları ve isimleri yer almaktadır. Ayrıca, lejantlarda bazı yazım yanlışlarının olduğu görülmektedir. Iulia Domna adına darp olunan dört seride imparatoriçe isminde 'L' harfi 'I' ve 'A' harfi 'Λ' ile 'Λ' biçiminde (kat. no. 38-42, 43-47, 48-50, 51-53. Fig. 15-18), Geta adına darp olunan bir seride caesarın ismindeki 'E' harfi 'F', 'G' harfi 'T' ve 'A' harfi de 'Λ' biçiminde (kat. no. 62-66. Fig. 65), Severus Alexander adına darp olunmuş iki seride imparator ismi 'ALEXANDER' yerine 'ALEXANDR' biçiminde yazılırken (kat. no. 79-80, 81-83. Fig. 28-29), I. Maximinus adına darp olunan dört seride 'IMP' yerine 'INP' ve 'CAESAR' yerine 'CAICAI' (kat. no. 120-134, 135-136, 137-138, 141-143. Fig. 32-35, 37) ve bir seride de imparatorun ismi 'MAXIMINOC' yerine 'MAXIMINOI O' biçiminde yazılmıştır (kat. no. 120-134. Fig. 32-33).

Yukarıda belirtildiği gibi kentin pseudo-otonom serisinin ön yüzünde Genius personifikasyonu yer almaktadır. Burada Genius, ayakta, başı sola dönük olduğu halde gövde ve bacaklar cepheden, yana açtığı sağ elinde patera ve sol elinde de cornucopia tutarken betimlenmiştir. Bu seride görülen lejant koloniye ve onun geniusnuna, yani cinine ithafen GENIV Σ COL biçimindedir ki burada 'S' yerine yanlış olarak Grekçe sigma harfi kullanılmıştır (kat. no. 159-160. Fig. 41-42). Söz konusu bu seri iki örnek ile temsil edilmekle birlikte, standart referanslarda kaydedilmeyen yeni bir tipe işaret etmektedir.

4. Arka Yüz Tipleri ve Lejantları

Olbasa sikkelerinin arka yüzlerinde 19 farklı tip kullanılmıştır³¹ (Tablo 4³²). Bunlar arasından sırasıyla Athena, Aphrodite, Men ve Zeus tipleri, en fazla tercih edilen tiplerdir. Öte yandan, Antoninus Pius adına darp olunan sikkeler yedi tipe en geniş tip repertuvarına sahipken, bunu dörder tipe Marcus Aurelius ve I. Maximinus ve üçer tipe Iulia Domna, Caracalla ve Iulia Maesa, iki tipe Maximus ve birer tipe de geri kalan imparator/imparatoriçe/caesar adlarına darp olunanlarla pseudo-otonom sikkeler izlemektedir. Ancak dönemsel olarak bakıldığında Severuslar Dönemi'nin 14 farklı tipe en geniş repertuvara sahip olduğu görülmekte ve bunu 8 tipe Asker İmparatorlar, 7 tipe A. Pius ve 4 tipe de M. Aurelius Dönemleri takip etmektedir.

Tablo 4. Olbasa sikkelerinin imparator/imparatoriçelere göre arka yüz tip dağılımı.

Arka Yüz Tipi → İmparator ↓	Aphrodite	Artemis Pergaia	Ares	Asklepios ve Hygeia	Athena	Çelenk	Dionysos	Genius	Hades/Sarapis	Herakles	Hermes	Homonoia	İmparator başı	Kartal	Kolonist	Lejyon standardı	Men	Tykhe	Zeus
A. Pius (138-161)		X			X		X						X	X		X	X		

³¹ Olbasa koloni sikkelerinin arka yüz tiplerine ilişkin özet niteliğindeki değerlendirmeler için bk. Levick, 1967, s.157-158. Levick, 1967, s.157'de 15 arka yüz tipi olduğunu belirtmektedir. Aulock, 1971, s. 18-23'teki katalogta 17 arka yüz tipi yer almaktadır. Köker, 2024, s.132'de Aulock'dan yola çıkarak yeni tiplerle birlikte 22 tip olduğu belirtilmektedir.

³² Tablo 4'te belirtilen arka yüz tiplerinden Aphrodite, Athena ve Zeus betimlerinin ilkinin üç ve diğer ikisinin de iki farklı betimi olmakla birlikte bunlar tek bir başlık altında toplanmıştır.

Olbasa Sikkeleri

M. Aurelius (161-180)		X			X	X											X		
S. Severus (193-211)																			X
Iulia Domna (193-217)								X								X		X	
Caracalla (198-217)	X										X								X
Geta (209-212)			X																
Elagabalus (218-222)								X											
Iulia C. Paula (219-220)	X																		
Iulia Soaemias (218-222)					X														
S. Alexander (222-235)							X												
Iulia Mamaea (222-235)									X										
Iulia Maesa (222-223)				X	X												X		
Maximinus (235-238)	X				X						X							X	
Maximus (235-238)	X																		X
T. Gallus (251-253)																	X		
Volusianus (251-253)							X												
Pseudo-Otonom						X													

Burada Olbasa sikkelerinin arka yüzlerinde görülen tüm tipleri tek tek açıklamak yerine, bunlar arasında kentin yerel, Hellen ve Roma (koloni) karakterini yansıtmaları bakımından öne çıkanlarını açıklamayı uygun gördük. Öyle ki bu tiplerin bazıları (Asklepios ve Hygeia, Dionysos, Herakles, Hermes ve Tykhe) sadece Olbasa değil, diğer pek çok kentin sikkeleri üzerinde de standart bir betime sahiptir.

Olbasa'nın Roma (koloni) karakterini yansıtan tipler; imparator başı, kara saban süren kolonist (Augustus veya rahip olarak da tanımlanmaktadır), lejyon standardı, Genius, kartal ve çelenk olarak sıralanabilir³³. Bunlardan ilki, yalnızca A. Pius adına darp olunan iki seride karşımıza çıkmaktadır ki birinde Augustus diğerinde M. Aurelius betimlenmiştir. Genç olarak betimlenen Augustus, portresine eşlik eden AVGVSTVS OLBASENORVM lejantıyla birlikte koloninin kurucusu olarak anılmaktadır ki imparatorluğun da kurucusu olan tanrısal bu nedenle arka yüz tipi seçilmiş olmalıdır (kat. no. 2-6. Fig. 2). M. Aurelius portresi AVRELIVS CAESAR COL AVG OLBASEN lejantıyla birlikte betimlenmiştir (kat. no. 1. Fig. 1). M. Aurelius'un arka yüz tipi olarak seçilmesi, onun MS 140 ve 145 yıllarında *consulluk* görevini A. Pius ile paylaşmış olması olabilir³⁴. Ancak, yukarıda belirtildiği gibi, Olbasa'nın sikke darbına MS 141 yılındaki depremde sonra başlamış olması göz önüne alındığında söz konusu serinin MS 145 yılında basılmış olması kuvvetle muhtemeldir (ki RPC yazarları da bu seriyi A. Pius'un diğer serileri gibi 139-147 yılları arasına tarihlemektedirler). İkinci tip, tüm koloni kentlerinin sikkelerinde görülen kara saban süren kolonist tipi, Roma kentinin kuruluşu ve dolayısıyla da koloninin kuruluşuna işaret etmektedir (Grant, 1978, s. 250). Bu tip, yalnızca Iulia Domna adına darp olunan bir seride kullanılmıştır (kat. no. 54-55. Fig. 19). Üçüncü tip olan lejyon standardı yalnızca Antoninus Pius adına darp olunan bir seride kullanılmıştır (kat. no. 7. Fig. 3). Söz konusu bu iki tipin çok az tercih edilmiş olması Parlais sikkeleriyle paralellik göstermektedir ki bu kentin sikkelerinde kolonist tipi hiç kullanılmamışken lejyon standardı tipiyse ana tip değil fakat yardımcı tip olarak kullanılmıştır. Bölgedeki diğer koloni kentlerinin sikkelerine bakıldığında söz konusu tiplerin Kremna sikkelerinde ilk ikisine göre daha sık kullanıldığı görülürken en yoğun kullanımın Antiokheia ve Komama sikkelerinde olduğu

³³ Roma koloni kentlerinin sikke tipolojisine ilişkin ayrıntılı bilgi için bk. Katsari ve Mitchell 2008; Sancaktar, 2009; Sancaktar 2012.

³⁴ Kienast, 1990, s. 134 ve s. 138-139. Yukarıda Olbasa'nın sikke darbına başladığı yıl olarak MS 141 yılı önerilmesi nedeniyle, M. Aurelius büstünü taşıyan seri de MS 145 yılına tarihlendirilebilir.

görülmektedir³⁵. Dördüncü tip ise sağ elinde patera ve sol elinde cornucopia tutan Genius³⁶, Iulia Domna adına darp olunan bir seride karşımıza çıkmaktadır (kat. no. 51-53. Fig. 18). Genius tipi, Olbasa dışında yalnızca Kremna kentinin Caracalla adına darp olunan bir serisinde kullanılmıştır³⁷. İki kentte de Genius betimi, örtülü ve sağ elinde patera, sol elinde cornucopia tutar biçimde betimlenmiş, fakat Kremna örneğinde başında polos, Olbasa örneğindeyse ışın tacı yer almaktadır. Beşinci tip, Zeus/Iupiter'in kutsal hayvanı ve aynı zamanda Roma'nın simgesi olan kartaldır³⁸ ki yine yalnızca Antoninus Pius adına darp olunan bir seride kullanılmıştır (kat. no. 22. Fig. 9). Altıncı tip ise Marcus Aurelius adına darp olunan bir seri (kat. no. 29-32. Fig. 12) ile pseudo-otonom seride (kat. no. 159-160. Fig. 41-42) kullanılmış olan çelenk tipidir³⁹ ki kentin koloni unvanı ve ethnikonu çevrelediği yani bir anlamda taçlandırdığı için Roma karakterli olarak sınıflandırmak mümkündür. Yukarıdaki Tablo 1'de da görüldüğü gibi, Roma koloni karakterini yansıtan Marsyas tipi, tıpkı Antiokheia gibi Olbasa⁴⁰ sikkelerinde de görülmemektedir⁴¹.

Burada bir parantez açarak hem Hellen hem de kentin koloni olmasının ardından artık Roma karakterini yansıtan Zeus/Iupiter tipine de değinmek gerekmektedir. Kent sikkeleri üzerinde tanrı Zeus Olympios/Iupiter Capitolinus tipiyle sadece baş olarak da betimlenmiştir. Zeus Olympios/Iupiter Capitolinus tipi Septimius Severus ile Maximus adlarına darp olunan birer seride kullanılmıştır (kat. no. 36-37 ve 144. Fig. 14 ve 38). Pek çok kent sikkesinde de görülen tanrının arka yüz tipi olarak seçilmesi, onun sadece Hellen ve Roma pantheonunun en büyük tanrısı olması nedeniyle değil, kentte varlığı bilinen Iupiter Capitolinus kültü ve dört yılda bir düzenlenen bir festivaliyle de yakından alakalıdır⁴². İkinci tip ise, yalnızca Caracalla adına darp olunan bir seride görülen ve tek bir örneği olan, defne çelenkli ve sağa dönük sakallı baş betimidir ki bu baş Zeus/Iupiter'e ait olmalıdır (kat. no. 59. 22), ki Aulock da bu başı "(Zeus?)" tanımlamasıyla vermektedir (Aulock, 1971, 20 no. 17).

Kentin Hellen karakterini yansıtan tiplerden Aphrodite ve Athena ile Artemis Pergaia ve Mısır kökenli Hades-Sarapis tiplerine de değinmek yerinde olacaktır. Kent pantheonunda özel bir yere sahip olduğuna şüphe olmayan Aphrodite⁴³ sikkeler üzerinde üç farklı biçimde betimlenmiştir. Caracalla adına darp olunan iki serinin ilkinde tanrıça alınlığında belirsiz bir nesne (A?) olan tetrastylös tapınak içinde ayakta ve vücudu cepheden fakat başı sola dönük, sağ elinde patera tutarken ve sağda, arkasında capricornus (?) olduğu hâlde betimlenmiştir (kat. no. 56. Fig. 20). İkinci

³⁵ Antiokheia için bk. Krzyżanowska, 1970. Komama sikkeleri için bk. Köker, 2024, s. 131, 170 ve s. 177-187. Kremna için bk. Aulock, 1979, s. 36-40 ve s. 106-145. Parlais sikkeleri için bk. Aulock, 1973.

³⁶ Sancaktar, 2009, s. 47'de koloni sikkeleri üzerinde görülen Genius tipleri 14'e ayrılmıştır ki Olbasa sikkelerinde görülen Genius tipi de 14. Tip içinde yer almaktadır. Filges, 2015, s. 212'de Olbasa sikkeleri üzerinde görülen Genius tipi *Sunaklı Genius* olarak adlandırılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Filges, 2015, s. 208-217. Ayrıca, *Genius Coloniae* ve *Fortuna Coloniae* olarak iki farklı şekilde adlandırılan Genius personifikasyonunun cinsiyet ayrımı tasvir ve lejant yardımıyla yapılabilmektedir (Martin, 2008, s. 440).

³⁷ Söz konusu sikkeler için bk. Aulock, 1979, s. 122 no. 1218-1232; Filges, 2015, s. 213.

³⁸ Kartal tipi bölgedeki koloni kentlerinden Antiokheia'nın Vespasianus, M. Aurelius, L. Verus, Commodus, Geta, Elagabalus, S. Alexander ve III. Gordianus adına darp olunan yedi serisinde ve Kremna'nın L. Verus adına darp olunan bir serisinde görülmektedir. Antiokheia sikkeleri için bk. Krzyżanowska, 1970, s. 136 no. Rv. 1-3; 139-140 no. Rv. 1-5, 14-15; 142-no. Rv. 23-25; 143 no. Rv. 6; 152 no. Rv. 6-13; 172 no. Rv. 6-13; 174-175 no. Rv. 17-25; 179 no. Rv. 36. Kremna sikkesi için bk. Aulock, 1979, s. 115-116 no. 1104-1005.

³⁹ Çelenk tipi bölgedeki koloni kentlerinden yalnızca Komama'nın III. Gordianus adına darp olunan bir serisinde görülmektedir (Köker, 2024, s. 131-132, 156-157, 191 no. 135).

⁴⁰ Marsyas, Olbasa sikkelerinde yer almasa da ele geçen bir yazıt sayesinde kent yönetiminde görevli bir *duumviri* tarafından kente dikilmiş bir Marsyas heykelinin varlığı bilinmektedir. Yazıt için bk. CIL III, no. 6889 = IGR III, no. 140.

⁴¹ Marsyas tipi, bölgedeki koloni kentlerinden Komama, Kremna ve Parlais'in sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır. Komama sikkeleri için bk. Köker 2024, s. 191-192 no. 136 (III. Gordianus). Kremna sikkeleri için bk. Aulock, 1979, s. 133-134 no. 1463 (T. Decius). Parlais sikkeleri için bk. Aulock, 1973, s. 18 no. 34 (Plautilla).

⁴² Olbasa'da Iupiter Capitolinus kültü ve festivalinin varlığı, *boule* tarafından dikilen ve Iupiter Capitolinus ile Iuno Capitolinus rahibesine adanmış bir stel ile kanıtlanmaktadır. Yazıt için bk. IGR III, no. 415.

⁴³ Pisidia bölgesinde Aphrodite kültürünün yayılımı için bk. Karayaka, 2007, s. 72-75.

serideyse tanrıça bu kez alınlığında çelenk olan distylos tapınak içerisinde ayakta ve cepheden, başında kalathos, uzun khiton giyimli ve başından topuklarına örtülü olarak iki yana açtığı ellerinde patera tutarken ve iki yanında uçan Eroslar ile betimlenmiştir (kat. no. 57-58. Fig. 21) ki aynı tip I. Maximinus ve Maximus adlarına darp olunan seride de kullanılmıştır (kat. no. 120-134 ve 145-147. Fig. 33 ve 39). Üçüncü tip ise Iulia Cornelia Paula adına darp edilen bir seride karşımıza çıkmaktadır ki burada tanrıça Pudica tipinde (LIMC II.1, 391-422, 3.b), yani ayakta ve vücudu cepheden, başı sola dönük, çıplak olduğu hâlde elleriyle göğüs ve cinsel organını kapatırken ve sağda üzerinde elbisesinin durduğu bir hydra ile betimlenmiştir (kat. no. 70-74. Fig. 26). Kent sikkeleri üzerinde bir tanrıçanın ikonografik açıdan üç farklı biçimde betimlenmesi, alışılmış bir durum değildir ki benzer bir duruma Perge sikkelerinde Artemis Pergaia'nın hem baitylos hem de avcı Artemis olarak kullanımı gösterilebilir. Athena tipi ise iki farklı biçimde; ilki sağa dönük büst (kat. no. 18-20 ve 26-28. Fig. 7 ve 11) ve ikincisi de ayakta ve başı sola dönük olarak sağ elinde patera sol elinde de mızrak tutarken karşımıza çıkmaktadır (kat. no. 75-78 ve 141-143. Fig. 27 ve 37). Bölgedeki ithal kültlere işaret eden iki tipten ilki Artemis Pergaia tipidir. Epigrafik ve numismatik verilerin Pisidia bölgesinde kültün MS 2. yüzyıl itibarıyla ortaya çıktığını ve bunda büyük ihtimalle Pergeli Planci ailesinin önemli bir rolünün olduğunu ortaya koymaktadır⁴⁴. Olbasa sikkelerinde yalnızca Antoninus Pius ve Marcus Aurelius adlarına darp olunan birer seride, tıpkı Perge sikkelerinde de sıklıkla görüldüğü biçimde, distylos tapınak içinde baitylos kült betimiyle karşımıza çıkmaktadır (kat. no. 8-11 ve 33-35). Bu betim Adada, Andeda, Ariassos, Pednelissos, Pogla ve Selge kentlerinin sikkelerinde⁴⁵ de görülmektedir⁴⁶. İkinci tip olan Mısır kökenli Hades-Sarapis ise yalnızca Elagabalus adına darp olunan bir seride görülmektedir (kat. no. 67-69. Fig. 25). Olasılıkla Aleksandreia'daki kült heykelinden esinlenen tanrı, sola dönük olduğu hâlde tahtta oturan, başında kalathos, belden aşağısı giyimli, sol elinde asa tutarken ve sağ eli öne doğru uzanmış vaziyette ayaklarının önünde kerberos ile betimlenmiştir⁴⁷. Tanrının bu betimine bölge kentlerinden Adada, Kremna ve Sagalassos kentlerin sikkelerinde de rastlanmaktadır⁴⁸.

Kentin yerel karakterini yansıtan tipi, bölgede de yaygın bir tapınımı olan Phryg kökenli Ay Tanrısı Men oluşturmaktadır⁴⁹. Men, bölgedeki pek çok kentin sikkelerinde de sıklıkla görülmektedir⁵⁰. Olbasa sikkelerinde Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Iulia Maesa ve Trebonianus Gallus adlarına darp olunan birer seride görülen tanrı, at sırtında sağa ilerlerken, Phryg başlığı ve omuzlarında hilalle betimlenirken (kat. no. 15-17, 23-25 ve 148-149. Fig. 6, 10 ve 40), Iulia Maesa adına darp olunan serideyse Men, dizi üzerinde bir kalkanla betimlenmiştir (kat. no. 108-119. Fig. 32).

⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. Talloen, 2015, s. 181 (dn. 173). Artemis Pergaia kültünün bölgedeki yayılımı için bk. Karayaka, 2007, s. 97 ve s. 102-106; Talloen, 2015, s. 181. Ayrıca, Artemis Pergaia kültüyle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Pace, 1923, s. 297-314; Onurkan, 1969-1970.

⁴⁵ Adada sikkeleri için bk. Aulock, 1977, no. 65, 83-84; Andeda sikkeleri için bk. Aulock, 1977, 179, 182-192, 202-204, 208-210; SNG Pffs. Pisidiens, no. 11. Ariassos sikkeleri için bk. Aulock, 1977, no. 423-425, 459-465; Tütüncü, 2023, no. 89-94, 196-212, 226, 233. Pednelissos sikkeleri için bk. Aulock, 1977, no. 1205. Pogla sikkeleri için bk. Aulock, 1977, no. 1254-1264, 1278-1282, 1284-1293, 1306-1314, 1341, 1346-1350; SNG Pffs. Pisidiens, 303-304. Selge sikkeleri için bk. BMC Pisidia, no. 85; SNG France 3, no. 2034, 2043, 2054, 2050, 2055, 2059, 2070; SNG Pffs. Pisidiens, no. 455, 457, 465-466.

⁴⁶ Söz konusu kentlerin sikkelerinde bu tipin görülmesi, Perge'de tanrıça adına her yıl düzenlenen şenliklere bu kentlerin elçiler gönderdiğinin bir işareti olarak düşünülmektedir (Karayaka, 2007, s. 106).

⁴⁷ Tanrının Mısır kökeni için bk. Magie, 1953, s. 169 ve 182. Hades-Sarapis betimleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bk.: Merkelbach, 1995, s. 81.

⁴⁸ Adada sikkeleri için bk. RPC VI, no. 5895 (temp.) (Elagabalus). Kremna sikkeleri için bk. RPC VII.2, no. 2442 (III. Gordianus). Sagalassos sikkeleri için bk. RPC IV.3, no. 8740 (temp.) (M. Aurelius); RPC VI, no. 30468 (temp.) (Elagabalus); RPC VI, no. 5877 (temp.) (S. Alexander); RPC X, no. 63522 (unassigned ID) (II. Claudius).

⁴⁹ Ay tanrısı Men'in Phrygia kökeni için bk. Talloen, 2015, s. 63. Pisidia bölgesinde Men kültünün yayılımı için bk. Karayaka, 2007, s. 32-56; Talloen, 2015, s. 101. Ayrıca bk. Krzyżanowska, 1968, s. 287-289.

⁵⁰ Baris sikkeleri için bk. RPC IX, no. 914; IX, no. 917 (T. Decius). Klaudioseleukeia sikkeleri için bk. RPC VI.5821 (temp.) (Elagabalus); RPC VI, no. 5834 (temp.) (S. Alexander); RPC VII.2, no. 2424, 2430 (III. Gordianus). Sagalassos sikkeleri için bk. RPC IV.3, no. 8738 (temp.) (M. Aurelius); RPC X, no. 63549 (unassigned ID) (II. Claudius). Men betimi, Hellenistik Dönem'de bölgede sadece Antiokhia ve Sagalassos kentlerinin sikkelerinde görülmektedir: Antiokheia için bk. SNG Turkey 6.1, no. 23-37. Sagalassos için bk. SNG Turkey 6.2, no. 1660.

Yukarıda değinilen tiplerin yanında burada bir tipe daha dikkat çekmek gerekmektedir. Bu tip yalnızca Geta adına darp olunan bir seride karşımıza çıkan ve standart referanslarda 'asker' olarak tanımlanan; sağ elinde mızrak, sol elinde yuvarlak kalkan tuttuğu hâlde ayakta ve cepheden, fakat miğferli başı sola dönük askeri giyimli bir savaşçı betimidir (kat. no. 62-66. Fig. 24). Aynı ikonografik özelliklere sahip olan savaşçı betimi, bölge kentlerinden Panemoteikhos'un I. Philippus adına darp olunan bir serisinde de kullanılmıştır ki buradaki figür Ares olarak tanımlanmaktadır (Aulock, 1977, 43 ve 116 no. 1142). Öte yandan, bölge kentlerinden Adada, Antiokheia, Ariassos, Etenna, Kolbasa, Kremna ve Prostanna kentlerinin sikkelerinde de duruşları ve bazen mızrak yerine patera veya kılıç tutuyor oluşlarıyla farklılık gösteren Ares betimleri görülmektedir⁵¹. Pisidia'da bir Ares kehanet merkezinin olduğuna ilişkin Herodotos'un ve bölge halkının savaşçı kimliğine ilişkin antik kaynakların aktarımları⁵² tanrının kültürünün bölgede MÖ 5. yüzyıl kadar eski bir tarihte var olduğunu kanıtlamaktadır. Dolayısıyla da incelenen Olbasa sikkesi üzerinde görülen savaşçı betiminin yerel bir savaşçı tanrıyla özdeşleşen Ares (Robert, 1983, s. 72-78)⁵³ olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır⁵⁴ ki bu durumda da Geta sikkesi üzerinde görülen betimi 'asker' yerine Ares olarak adlandırmak gerekmektedir.

Olbasa sikkelerinin arka yüz lejantlarına bakıldığında bunların çok farklı formlarda olduğu görülmekle birlikte, bunları aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür:

1. AVRELIVS CAESAR COL AVG OLBASEN (A. Pius)
2. AVGVSTVS OLBASENORVM (A. Pius)
3. COL AVG OLBASENORVM; COL AVG OLB (A. Pius – M. Aurelius)
4. COL OLBASENORVM; COL OLBASENE (sic.); COL OLBASEN; COL F(?) OLBASENE; COI · F OLBASENE (sic.); COI F OLBASENE (sic.); COI OLBASEN; COL OLBASENOR; C OLBA (A. Pius – M. Aurelius – S. Severus – Iulia Domna – Caracalla – Geta – Elagabalus – Iulia Cornelia Paula – Iulia Soaemias – Iulia Mamaea – Volusianus)
5. C IVL A OLBASENORVM (sic.); C IVL A OLBASENORVM; C IVL AVG I COLBASENOR; COL IVL AVG OLBASE; COL IVL AVG OLB (sic.); COL IVG AVGV; COL IVL AVGV OLBASHNH; COI IVL AVG I OLBASENORVM (sic.); COL IVL AVG F OLBASENORVM (Iulia Domna – Caracalla – Elagabalus – S. Alexander – Iulia Maesa – I. Maximinus – Maximus – T. Gallus)
6. OL/BAS/ENO/RVM (Pseudo-otonom)

Kent sikkelerinin arka yüz lejantlarında da tıpkı ön yüz lejantlarında olduğu gibi yazım hataları görülmektedir. Ancak, arka yüz lejantlarındaki hataların çok daha fazla olduğu görülmektedir. Antoninus Pius adına darp olunan bir seride, ethnikon OLBASEINORVM biçiminde fazladan bir 'I' harfiyle yazılmıştır (kat. no 21. Fig. 8). Iulia Domna, Iulia Soemias, Severus Alexander, I. Maximinus, adına darp olunan altı seride Colonia'nın kısaltması olan COL yerine COI (kat. no. 38-42, 43-47, 51-53; 75-78; 79-80; 135-136. Fig. 15, 16, 18, 27, 28, 34); Iulia Domna adına darp olunan dört seride OLBASENE yerine OLBASENE (kat. no. 38-42, 43-47, 51-53. Fig. 15, 16, 18) ve OLBASENE yerine OLBASENE (kat. no. 54); Caracalla ve Severus Alexander adına darp olunan birer seride Augusta'nın ilk harfi olan 'A' yerine 'M' (kat. no. 56 ve 79-80. Fig. 20 ve 28); I. Maximinus adına darp olunan dört seride 'F' harfi yerine 'T' (kat. no. 135-136, 137-138, 139-140. Fig. 34-36) ve hem I.

⁵¹ Antiokheia sikkeleri için bk. Kryżanowska, 1970, no. 27, 38-39. Ariassos sikkeleri için bk. Tütüncü, 2023, no. 39-50 (A. Pius), no. 51-no. 52 (Commodus), no. 85-88 (S. Severus), no. 129 (Caracalla), no. 234 (S. Alexander), no. 250-254 (Maximus), no. 265-271 (I. Valerianus). Etenna sikkeleri için bk. Aulock, 1979, no. 667-668. Kolbasa sikkeleri için bk. Aulock, 1969, no. 7. Kremna sikkeleri için bk. RPC IX,976 (T. Decius). Prostanna sikkeleri için bk. Aulock, 1979, no. 1841-1845. Bölge kentleri üzerindeki söz konusu tiplere genel bir bakış ve özellikle Ariassos sikkeleri üzerinde görülen savaşçı betiminin Ares olarak tanımlanmasına ilişkin bk. Tütüncü, 2023, s. 31-34.

⁵² Hdt. VII.76.1; Arr. *Anab.* I. 28; Strb. *Geog.* XII.7.3; Plin. *HN.* V.74; Diod. Sic. XVIII.45.5. Herodotos, ilgili pasajında bahsettiği halkın adını vermese de bu halkın Pisidialılar olduğu düşünülmektedir: Karayaka, 2007, s. 87-88; Talloen, 2015, s. 96. Herodotos'un verdiği bilgileri doğrulayan bir kehanet yazıtı da Ormeleis'de bulunmuştur: Lane, 1978, s. 54 vd.

⁵³ Ayrıca bk. Robert, 1983, s. 580-583; Karayaka, 2007, s. 87-88; Talloen, 2015, s. 96.

⁵⁴ Pisidia bölgesinde Ares kültürünün yayılımı için bk. Karayaka, 2007, s. 87-91; Talloen, 2015, s. 96-97.

Maximinus hem de Maximus adına darp olunan birer seride kent ethnikonunda 'E' harfi yerine 'H' (kat. no. 141-143, 145-147. Fig. 37, 39); son olarak da Maximinus adına darp olunan iki seride Iulia'nın kısaltması olan IVL yerine IVG (kat. no. 144, 145-147. Fig. 38, 39) yazılmıştır.

Kent sikkelerinin arka yüzünde yer alan 'F' harfi, Septimius Severus ve karısı Iulia Domna (kat. no. 36-37 ve 38-41, 43-47, 51-53. Fig. 14, 15, 16, 18), I. Maximianus ('T' biçiminde yanlış yazılmıştır; kat. no. 135-136, 137-138. Fig. 34, 35), Maximus ('T' biçiminde yanlış yazılmıştır; kat. no., 144) ve Trebonianus Gallus (kat. no. 148-149. Fig. 40) adlarına darp olunan birer seride görülmektedir. Söz konusu 'F' harfinin 'sadık' anlamına gelen FIDA veya 'mutlu' anlamına gelen FELIX kelimelerinden hangisinin kısaltması olduğunu söylemek zordur⁵⁵. Ancak, bölgedeki diğer koloni kentlerinden Komama ve Kremna kentlerinin sikkeleri bu konuda bir ipucu verebilecek niteliktedir. Komama'nın Septimius Severus, Caracalla ve Severus Alexander adlarına darp olunan beş serisinde görülen 'I F' harflerinin 'PRIMA FIDA' yani 'birinci/önde gelen ve sadık' unvanlarının kısaltması olarak kullanıldığını bilmekteyiz.⁵⁶ Öte yandan, 'F' harfi Kremna sikkelerinde de görülmekle birlikte bu harf, 'FE', 'FEL', 'FELICI' veya 'FELICIS' olarak farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır ki açıkça FELIX unvanına işaret etmektedir.⁵⁷ Bu bağlamda, Olbasa sikkeleri üzerindeki 'F' harfinin hangi anlama geldiği açık değildir. Fakat, yukarıda bahsedildiği üzere, kentin Iulia Domna adına darp olunan iki serisinde görülen 'COI-F' (kat. no. 38-42. Fig. 15) ve 'COIF' (kat. no. 43-47. Fig. 16) kısaltmalarında görülen 'I' harfi eğer 'COL' kısaltmasındaki 'L' harfinin yanlışlıkla 'I' olarak yazılmış hâli değilse tıpkı Komama sikkelerinde görüldüğü gibi 'Prima' (=birinci/önde gelen) unvanının kısaltması olmalıdır. Ancak, kent sikkeleri üzerinde görülen çok sayıdaki yazım yanlış nedeniyle buna karar vermek güçtür. Öte yandan, Caracalla adına darp olunan bir seride kent ethnikonu öncesinde yer alan 'I' ve 'C' harflerini bu bağlamda değerlendirmek söz konusu sorunsalın çözümü için yardımcı olabilir (kat. no. 57-58. Fig. 21). C IVL AVG I C OLBASENOR lejantına bakıldığında söz konusu iki harfin hangi unvanların/sıfatların kısaltmaları olduğunu anlamak güçtür. Fakat, yukarıda sözü edilen Komama örneği göz önüne alındığında, 'I C' harflerinden ikincisinin FIDA unvanının kısaltması olan 'F' harfinin yanlış yazılmış hali olduğu düşünülebilir. Eğer bunu doğru kabul edersek Olbasa ve Komama kentlerinin Caracalla Dönemi'nde aynı unvanı taşıdıkları, dolayısıyla da Olbasa sikkelerinde görülen 'F' harfinin de FELIX değil FIDA unvanının kısaltması olduğu ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, tıpkı Komama sikkelerinde olduğu gibi Olbasa sikkelerinde de Severuslar Dönemi'yle görülmeye başlayan bu unvanlar, kentin Roma kolonisi olmaktan gurur duyduğunu ve hatta öyle anlaşıyor ki Komama ile arasında kıyasıya bir rekabetin olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Pisidia bölgesi kentlerinden birisi olan Olbasa, Hellenistik Dönem içlerinde bir tarihte polis statüsü kazanmış, ancak bu dönemde sikke darbı yapmamıştır. Lysis (Bozçay) Vadisi'ne hâkim konumu nedeniyle de Augustus'un emriyle bölgede Roma kolonisi hâline getirilen kentler arasındadır. İlk sikkelerinin A. Pius Dönemi'nde, olasılıkla MS 141 yılında meydana gelen depremin ardından darp etmeye başlamış ve Volusianus Dönemi'nde de sikke darbına son vermiştir.

⁵⁵ Aulock, 1971, 16'da 'F' harfini FIDA (sadık) veya FELIX (mutlu) unvanlarının kısaltması olabileceği ve FIDA'nın Komama ve FELIX'in de Kremna, Lystra, Mallos ve Claudiopolis kentlerinde kullanıldığı belirtilmektedir.

⁵⁶ 'I F' yani 'Prima Fida' unvanı Komama'da yalnızca Severuslar Dönemi'nde görülmektedir: Köker, 2024, s. 30 ve s. 148; ayrıca bk. kat. no. 28 (S. Severus); 52, 53-56, 57-58 (Caracalla); 95-96 (S. Alexander). Bu unvanlar, kentte ele geçen ve aynı döneme tarihlenen yazıtlarda da görülmektedir. Söz konusu yazıtlar için bk. Köker, 2024, s. 30 ve dn. 203-208.

⁵⁷ Kremna sikkelerinde görülen FELIX unvanı da yine S. Severus Dönemi'nde karşımıza çıkmaktadır. Sikkeler üzerindeki 'F' harfi için bk. Aulock, 1979, 127 no. 1326-1332 (S. Alexander). 'FE' kısaltması için bk. Aulock, 1979, 129 no. 1357-1372 (III. Gordianus). 'FEL' kısaltması için bk. Aulock 1979, 118 no. 1152-1153 (S. Severus); no. 1183-1184, 1185, 1186-1187, 1189-1190 (Iulia Domna), no. 1373 (III. Gordianus), no. 1464-1473 (H. Etruscilla), no. 1574-1585 (Aurelianus). FELICI/FELICIS kısaltması için bk. Aulock, 1979, 129 no. 1351-1356 (III. Gordianus), 131 no. 1398-1403, 1404-1408 (Tranquillina).

112 yıllık bu süre zarfında darp olunan ve 162 adetle temsil edilen kent sikkeleri, 19 seriden (emisyon) oluşmaktadır. Olbasa sikkelerinin darbında toplam 30 ön yüz ve 42 arka yüz kalıbı kullanıldığı anlaşılmaktadır. Dönemlere göre kullanılan kalıp adedine bakıldığında; Severuslar Dönemi'nde 14 ön ve 18 arka yüz olmak üzere toplam 32 kalıp, Antoninler Dönemi'nde 7 ön ve 14 arka yüz olmak üzere toplam 21 kalıp ve Asker İmparatorlar Dönemi'nde de 8 ön ve 9 arka yüz kalıbı olmak üzere toplam 17 kalıp kullanıldığı görülmektedir. Görüldüğü gibi hem günümüze kalan sikke adedi hem de tespit edilen kalıp adetleri bağlamında kentin en fazla sikke üretimi yaptığı dönem Severuslar Dönemi olurken bunu, Asker İmparatorlar ve Antoninler Dönemleri izlemektedir. Bu durum, bölgedeki diğer koloni kentlerinin sikke üretimleriyle de uyusmaktadır. Ancak, hemen belirtmek gerekmektedir ki diğer koloni kentleri, III. Gordianus Dönemi'nde yoğun bir sikke üretimi yapmışken Olbasa'nın aynı dönemde sikke darbu yapmaması dikkat çekicidir.

Tespit edilen ön ve arka yüz kalıpları bağlamında, Olbasa sikkelerinin kendi içinde ön ve arka yüz kalıp paylaşımı yaptığı anlaşılmaktadır. Buna göre; A. Pius, M. Aurelius, Iulia Doma, S. Alexander, Iulia Maesa ve Maximinus adına darp olunan ve farklı arka yüz tiplerini taşıyan serilerde ön yüz kalıplarının paylaşıldığı görülürken A. Pius ve M. Aurelius adına darp olunan ikişer seriyle Maximinus ve Maximus adlarına darp olunan birer seride de arka yüz kalıplarının paylaşıldığı, bir başka deyişle ortak kalıp kullanıldığı görülmektedir. Buna ek olarak kalıp karşılaştırılması yöntemiyle Olbasa ve bölgedeki bazı kentlerle bölge dışından bazı kentlerin sikke darbu için farklı dönemlerde aynı atölyeleri kullanmış oldukları da anlaşılmaktadır. Severuslar Dönemi'nde "Komama A" olarak tanımlanan atölye, Iulia Domna darpları için Andeda, Ariassos, Komama, Olbasa, Panemoteikhos, Pogla ve Timbriada tarafından kullanılırken Geta darpları için Olbasa ve Pogla tarafından kullanılmıştır. Elagabalus Dönemi'nde Kibyra atölyesi olarak tanımlanan bir başka atölye Olbasa, Isinda ve Kibyra tarafından kullanılırken Severus Alexander Dönemi'nde de faaliyetine devam eden bu atölye yalnızca Olbasa ve Kibyra tarafından kullanılmıştır. Maximinus Dönemi'nde Andeda atölyesi olarak tanımlanan atölye ise Olbasa, Andeda, Isinda ve Pogla tarafından kullanılırken T. Gallus ve Volusianus Dönemlerinde Perge atölyesi olarak tanımlanan diğer bir atölye de Olbasa, Aspendos, Attaleia, Magydos, Perge, Sillyon, Kremna, Isinda, Pogla ve Selge kentleri tarafından kullanılmıştır.

Olbasa sikkelerinin üzerinde herhangi bir değere (birim) işaret eden harf/rakamlar bulunmamaktadır. Ancak, çap ve ağırlık ölçülerine göre "En Büyük, Orta, Küçük ve En Küçük" birim olarak adlandırılan dört birimde darp olundukları anlaşılmaktadır. Söz konusu bu birimler, bir Roma koloni kentinden beklenenin aksine, Roma birim sistemiyle pek uyumlu değildir ki bu durumun, Antiokheia hariç, bölgedeki diğer koloni kentleri için de aynı olduğu söylenebilir. M. Aurelius Dönemi dışında bu birimlerin tümü, kentin sikke darbu yaptığı dönem düzenli olarak kullanılmamıştır. Buna göre; Antoninler ve Severuslar Dönemlerinde tüm birimler kullanılırken Asker İmparatorlar Dönemi'nde "En büyük", "Orta" ve "Küçük" birimler kullanılmıştır. Ayrıca, söz konusu birimlerle arka yüz tipleri arasında bir korelasyon olduğu görülmektedir. Buna göre, Zeus ve Hades/Sarapis yalnızca "En büyük"; lejyon standardı, Artemis Pergaia, Tykhe, Genius, Aphrodite (tapınak içinde), Askelpios-Hygeia ve Homonoia yalnızca "Orta"; Athena, kolonist, Zeus(?) başı, Ares, Aphrodite Pudica ve Herakles, yalnızca "Küçük" ve Kartal ile Hermes tipleri de yalnızca "En küçük" birimde kullanılmıştır. Buna karşın; imparator başı "En büyük" ve "Orta", Men "En büyük", "Orta" ve "Küçük", Dionysos "Orta" ve "En küçük", Çelenk tipinin de "Orta" ve "Küçük" birimlerde kullanıldıkları görülmektedir.

Olbasa sikkelerinin, pseudo-otonom olarak da adlandırılan bir seri hariç, tümünün ön yüzünde imparator/imparatoriçe/caesar portreleri yer almaktadır. Söz konusu portrelerin tümü sağa dönüktür ve bunların çevresinde portre sahibinin unvanı ve ismi yer almaktadır. Kent sikkelerinin arka yüzlerindeyse, Roma kolonisi olan kentin Roma (koloni) karakterini ve Hellen karakterini yansıtan tipler kullanılmıştır. Dönemsel olarak bakıldığında Severuslar Dönemi sikkelerinin en geniş arka yüz tip repertuvara sahip olduğu görülmektedir ki bu dönemi Asker İmparatorlar, Antoninler Dönemleri takip etmektedir. Kentin Roma (koloni) karakterini yansıtan tipleri imparator

başı, kara saban süren kolonist, lejyon standardı, Genius, kartal ve çelenk tipleri oluşturmaktadır. Roma koloni kentinin sikkelerinde sıklıkla kullanılması beklenen ve en yaygın tipler olan kolonist ve lejyon standardı tipleri, diğerleri gibi, sadece birer seride karşımıza çıkmaktadır ki benzer bir durum Parlais kenti sikkelerinde de görülmektedir. Olbasa sikkelerinde Hellen pantheonuna ait Ares, Athena, Aphrodite, Asklepios ve Hygeia, Dionysos, Herakles, Hermes, Tykhe ve Zeus tiplerinin de sıklıkla kullanılmış olduğu görülmektedir. Bunlar arasındaysa diğerlerine oranla daha fazla kullanılan Athena, Aphrodite, Men ve Zeus tiplerinin özel bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki bunlardan Athena ve Zeus iki farklı betimle, Aphrodite ise üç farklı betimle karşımıza çıkmaktadır. Pisidia Antiokheiası kentinin baş tanrısı Phryg kökenli Ay Tanrısı Men de yine hem kent hem de bölgenin geneli için yerel özellikler taşıyan tiplerden birisidir ve kent sikkelerinde sık kullanılan tipler arasındadır. Önceki çalışmalarda ‘asker’ olarak tanımlanan, ancak hem Pisidia halkının karakterini yansıtmaması açısından hem bölgede MÖ 5. yüzyıla kadar geriye giden kültürün varlığı hem de bölgedeki diğer bazı kentlerin sikkelerinde aynı ikonografiyle betimlenmesi sebebiyle burada betimlenen figürün Ares olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, Perge kentinin ana tanrıçası olan Artemis Pergaia ve bir Mısır tanrısı olan Hades/Sarapis ithal kültlere işaret eden tiplerdir.

Kent sikkelerinin ön ve arka yüzlerinde yer alan lejantlarda Severuslar Dönemi’nden itibaren (Iulia Domna adına darp olunan sikkelerle birlikte) sıklıkla yazım yanlışları görülmeye başlanmaktadır. Hem imparator/imparatoriçe hem de kentin unvan ve adlarında görülen söz konusu bu yanlışlar; Latince harfler yerine Grekçe harflerin kullanılması, bazı harflerin yanlış veya her iki alfabede de olmayan bir karakterde yazılması gibi yanlışları kapsamaktadır. Benzer şekilde, Pisidia bölgesindeki Komama ve Kremna kentlerinin sikkelerinde de aynı dönemlerde yazım yanlışları tespit edilmiştir ki bu durum, koloni karakterinin yavaş yavaş unutulmaya başladığı şeklinde yorumlanmaktadır. Ayrıca, yine Severuslar Dönemi sikkelerinin lejantlarında görülmeye başlayan “F” harfi (bazı lejantlarda I harfiyle birlikte ve dolayısıyla “I F”) tıpkı Komama kenti sikkelerindeki gibi, “PRIMA FIDA=birinci/başta gelen ve sadık” anlamına gelen bir unvan olmalıdır.

Extended Summary

Olbasa, a city of Pisidia, gained the status of polis sometime during the Hellenistic Period. However, it did not strike coins during this period. Due to its location overlooking the Lysis (Bozçay) Valley, it was among the cities in the region that were turned into a Roman colony by the order of Augustus. It started to mint its first coins during the reign of Pius A., probably after the earthquake in 141 AD, and ceased to strike coins during the reign of Volusianus.

The coins of Olbasa minted during this 112-year period, which are represented by 162 pieces, consist of 19 series (emission). It is understood that a total of 30 obverse and 42 reverse dies were used in the minting process. When the number of dies used according to the periods is analysed; it is seen that a total of 32 dies (14 obverse and 18 reverse) were used during the Severan Period, 21 dies (7 obverse and 14 reverse) were used during the Antonine Period, and 17 dies (8 obverse and 9 reverse) were used during the Military Emperors Period. It is evident, both in terms of the number of surviving coins and the number of dies identified, that the Severan Period marked the peak of coin production in the city, followed by the Soldier Emperors and Antonine Periods. This situation is also consistent with the coin production of other colonies in the region. However, it is noteworthy that while other colonies produced coins intensively during the reign of Gordian III, Olbasa did not mint any coins during the same period.

In the context of the identified obverse and reverse dies, it is understood that coins of Olbasa share obverse and reverse dies within different series. It is evident that the series minted in the names of A. Pius, M. Aurelius, Iulia Doma, S. Alexander, Iulia Maesa and Maximinus and bearing different reverse types share the same obverse die, while two series minted in the names of A. Pius and M. Aurelius and one series minted in the names of Maximinus and Maximus share the same reverse die. Furthermore, a comparison of die reveals that Olbasa and several other cities in the region, as well as some cities outside the region, used the same workshops for coin minting during different periods.

According to the studies, the workshop identified as 'Komama A' in the Severan Period was used by Andeda, Ariassos, Komama, Olbasa, Panemoteikhos, Pogla and Timbriada for the strikes of Iulia Domna, while Olbasa and Pogla were used for the strikes of Geta. Another workshop, identified as the Kibyra workshop, was used by Olbasa, Isinda and Kibyra during the reign of Elagabalus, while this workshop, which continued to operate during the reign of Severus Alexander, was used only by Olbasa and Kibyra. The workshop identified as the Andeda workshop in the Maximinus Period was used by Olbasa, Andeda, Isinda and Pogla, while another workshop, identified as the Perge workshop in the T. Gallus and Volusianus Periods, was used by Olbasa, Aspendos, Attaleia, Magydos, Perge, Sillyon, Kremna, Isinda, Pogla and Selge.

Coins of Olbasa do not bear any letters/numbers that would indicate their value (unit). However, it is understood that they were minted in four units, designated 'Very big, Middle, Small and Smallest' units according to their diameter and weight. Contrary to expectations for a Roman colonial city, these units do not align with the Roman unit system, a phenomenon also observed in other colonial cities in the region, except for Antioch. It is noteworthy that, during the periods of Antonines and Severans the "Very large", "Medium", "Small" and "Smallest" units were used, whereas during the period of Military Emperors "Very large", "Medium" and "Small" units were used. Furthermore, a correlation exists between the units in question and the back face types. For instance, Zeus and Hades/Sarapis are exclusively employed in 'Largest' units; legion standard, Artemis Pergaia, Tykhe, Genius, Aphrodite (inside the temple), Askelpios-Hygeia and Homonoia are reserved for "Medium" units; Athena, colonist, Zeus(?) head, Ares, Aphrodite Pudica and Heracles are designated for "Small" units; and Eagle and Hermes types are exclusively utilised in 'Smallest' units. Conversely, the emperor's head is employed in the "Very large" and "Medium" units, Men in the "Very large", "Medium" and "Smallest" units, Dionysos in the "Medium" and "Smallest" units, and the wreath in the "Medium" and "Smallest" units.

With the exception of one series of Olbasa coins, which are also termed pseudo-autonomous, all other series of Olbasa coins feature portraits of the emperor/empress/caesar on the obverse. It is notable that all of these portraits face to the right and are surrounded by the title and name of the person. Conversely, the reverses of the city coins featured types that reflected the Roman (or colonial) and Hellenic character of the city. A systematic analysis of the coinage reveals that the Severan Period encompasses the widest repertoire of reverse types, followed by the Soldier Emperors and Antonine Periods. The types reflecting the Roman (colonial) character of the city are the emperor's head, the colonist with a black plough, the legion standard, the Genius, the eagle and the wreath. The colonist and legion standard types, which are expected to be used frequently on the coins of a Roman colonial city and are the most common types, appear in only one series, as do the others. A similar situation is observed on the coins of Parlais. Ares, Athena, Aphrodite, Asclepius and Hygeia, Dionysus, Heracles, Hermes, Tykhe and Zeus are also frequently used on the coins of Olbasa. It is understood that Athena, Aphrodite, Men and Zeus, which were used more frequently than the others, have a special place. It is notable that Athena and Zeus are depicted on coins in two different forms, while Aphrodite is depicted in three different forms. The Phrygian moon god Men, the chief deity of Pisidian Antiokheia, is also one of the types with local characteristics for both the city and the region in general and is among the types frequently used on the city coins. The figure described as 'soldier' in previous studies, but the presence of a cult in the region dating back to the 5th century BC, reflecting the character of the Pisidian people, and the depiction of the same iconography on the coins of some other cities in the region suggest that the figure depicted here is Ares. On the other hand, Artemis Pergaia, the mother goddess of Perge, and Hades/Sarapis, an Egyptian god, are types that point to imported cults.

In the obverse and reverse legends of Olbasa coins, spelling mistakes are frequently observed from the Severan period onwards (with the coins minted in the name of Iulia Domna). These errors, which manifest in the titles and names of both the emperor/empress and the city, encompass the using of Greek letters in place of Latin letters, the erroneous writing of certain letters, and the

employment of characters that are not extant in either alphabet. A similar phenomenon has been observed in the coins of the cities of Komama and Kremna in the Pisidia region, which also display misspellings from the same periods. This has been interpreted as a sign that the colonial character was gradually being forgotten. Furthermore, the letter 'F' (in some legends together with the letter I, i.e. 'I F') which began to appear on the coins of the Severan period, should be a title meaning 'PRIMA FIDA=first/leading and loyal', as seen on the coins of the city of Komama.

KATALOG⁵⁸

İmparator Büstü Taşıyan Seriler

Antoninus Pius (138-161)

139-147

Öy1. A. Pius büstü, s., defne çelenkli; IMPANTONI NV SAVG

Ay1. Marcus Aurelius başı, s.; AVRELIVSCAESARCOLAVGOLBA SEN

Ref. RPC IV.3, 7683 (temp.).

*1. Boston 60. 227:⁵⁹ 38 mm, 26.70 g, ky. 6.

Öy2. Üstteki gibi; fakat, IMPE ANTONINVS

Ay2. Augustus başı, s.; AVGVSTVS OLBASENORVM

Ref. RPC IV.3, 7677 (temp.).

2. CGT Coll.:⁶⁰ 27 mm, 12.11 g, ky. 6. *3. BM 1905.10.5.16:⁶¹ 26 mm, 12.81 g, ky. 6. 4. Boston 63, 221:⁶² 26 mm, 9.14 g, ky. 7. 5. Kapposy 1995, 92, 61:⁶³ 27 mm, 15.39 g, ky. 7. 6. BNF 469:⁶⁴ 23 mm, 10.40 g, ky. 6.

Öy2. Üstteki gibi.

Ay3. Yan yana üç lejyon standardı, ortadakinin üzerinde kartal; COLAVG OLBASENOR V M

Ref. RPC IV.3, 7679 (temp.).

*7. Berlin 18248464:⁶⁵ 26 mm, 10.03 g, ky. 7.

Öy2. Üstteki gibi.

Ay4. Distylos tapınak içinde Artemis Pergaia kült betimi; COL AVGOLBA SENO RVM

Ref. RPC IV. 3, 7680 (temp.).

8. Pushkin:⁶⁶ 24 mm, 12.37 g. *9. BNF 158: 24 mm, 10.2 g, ky. 7. 10. Burdur 9897: 24 mm, 9.67 g, ky. 7. 11. Burdur 11072: 23 mm, 10.41 g, ky. 6.

Öy2. Üstteki gibi.

Ay5. Dionysos ayakta sl.; sol elinde thrysos, sağ elinde kantharos tutuyor; solda ayaklarının önünde, panter; COLOLBASE NORVM

Ref. RPC IV.3, 7678 (temp.).

*12. Berlin 18248461:⁶⁷ 26 mm, 8.49 g, ky. 7. 13. CGT Coll.:⁶⁸ 25 mm, 13.50 g, ky. 6. 14. Kovacs:⁶⁹ 25 mm, 13.62 g, ky. 6.

Öy3. Üstteki gibi; fakat, IMP ANT AVG

⁵⁸ Olbasa koloni sikkelerinin hangi sırayla darp olunduğunu ve tedavüle çıktığını bunlar üzerinde yıl belirten Grekçe rakamlar olmadan saptamak oldukça zordur. Sikkelerin yıpranma oranı bunun için geçerli bir sebep oluştursa da çalışmamıza konu olan sikkelerin biri hariç (kat. no. 2) tümünün kondisyonları birbirine çok yakındır ki bu durumda da bir sıralama yapmak mümkün değildir. Dolayısıyla katalogdaki sıralamayı, kendi içinde bir mantık çerçevesine oturtması için büyük birimden küçük birime doğru yapmayı tercih ettik. Ayrıca, çalışmamıza dahil edilen bazı sikkelerin çap ve ağırlık ölçülerine ulaşamaması nedeniyle söz konusu ölçüler katalogda belirtilmemiştir. Levhalarda gösterilen sikkeler katalog numaralarının önünde yıldız işaretiyle belirtilmiştir. Levhalarda belirtilen sikkelerin katalog numaraları levha numaralarının yanında (kn.) kısaltmasıyla verilmiştir.

⁵⁹ Aulock, 1971, no. 7.

⁶⁰ RPC IV.3, 7677.5 (temp.).

⁶¹ Aulock, 1971, no. 1.1.

⁶² Aulock, 1971, no. 1.3 = Hesperia Art Bulletin XX, 116.

⁶³ Kapposy, 1995, no. 121.

⁶⁴ Aulock, 1971, no. 1.2 = Waddington, no. 3758 = SNG France 3, no. 1631.

⁶⁵ Aulock, 1971, no. 3 = Imhoof-Blumer, 1901-2, 385 no. 2.

⁶⁶ Aulock, 1971, no. 4.

⁶⁷ Aulock, 1971, no. 2 = Imhoof-Blumer, 1901-2, 385 no. 1.

⁶⁸ Private Collection CGT = Savoca Numismatik, Silver Auction 23, Lot 286 (17.06.2018).

⁶⁹ Kovacs, 2016, (ex private coll. Marcel Burststein) = RPC IV.3, 7678.2 (temp.).

Ay6. Men, at üzerinde s.; Phryg başlıklı ve omzunda hilâl; CO LA VGOLB

Ref. RPC IV. 3, 7681 (temp.).

15. BNF 464:⁷⁰ 19 mm, 6.30 g, ky. 6. **16.** G&M 126, 1961:⁷¹ 20 mm, 5.52 g, ky. 6. ***17.** Burdur 2165: 20 mm, 4.72 g, ky. 6.

Öy3. Üstteki gibi; fakat, IMP ANT AVG

Ay7. Athena büstü s., Korinth miğferli; COLAVGO LB

Ref. RPC IV. 3, 7682 (temp.).

***18.** Viyana GR 34536:⁷² 21 mm, 6.39 g, ky. 6. **19.** CNG EA 534, 366:⁷³ 20 mm, 5.21 g, ky. 7. **20.** Private Coll.:⁷⁴ 5.52 g, ky. 6.

Öy4. Üstteki gibi; fakat, IMPAN TONINVS

Ay8. Dionysos ayakta sl.; sol elinde thrysos, sağ elinde kantharos tutuyor; solda ayaklarının önünde, panter; COLOLBA SEINORVM (sic.)

***21.** Burdur 9421: 14 mm, 3.17 g, ky. 11.

Öy5. A. Pius büstü, s.; IMPE ANTONIN

Ay9. Kartal cepheden, baş s.; kanatları açık; CO L OLBA[SEINORV]M

Ref. RPC IV.3, 17456 (temp.).

***22.** Private Coll.:⁷⁵ 15 mm, 2.60 g, ky. 6.

Marcus Aurelius (Caesar, 139-147)

144-161

Öy6. M. Aurelius büstü, s. (genç ve kısa sakallı); AVRELCA ESAR

Ay6. Men, at üzerinde s.; Phryg başlıklı ve omzunda hilâl; CO LA VGOLB

Ref. RPC IV.3, 7685 (temp.).

23. Petersburg:⁷⁶ 18 mm, 5.19 g, ky. 6. **24.** ANS 1978.196.4:⁷⁷ 19 mm, 5.89 g, ky. 6. ***25.** Newcastle:⁷⁸ 20 mm, 5.73 g, ky. 6.

Öy6. Üstteki gibi.

Ay7. Athena büstü, s., Korinth miğferli; COLAVGO LB

Ref. RPC IV.3, 7686 (temp.).

***26.** Viyana GR 36309:⁷⁹ 20 mm, 6.04 g, ky. 7. **27.** Berlin 18248466:⁸⁰ 20 mm, 4.76 g, ky. 6. **28.** SN BA 87, 1113:⁸¹ 20 mm, 5.99 g, ky. 6.

Öy6. Üstteki gibi.

Ay10. Defne çelengi içinde; COL/AVG/OLB

Ref. RPC IV.3, 7687 (temp.).

29. Atina:⁸² 20 mm, 6.11 g, ky. 6. **30.** BMC 1:⁸³ 20 mm, 7.82 g, ky. 6. **31.** CN EA 240, 304:⁸⁴ 19 mm, 4.64 g, ky. 7. ***32.** N&N 40, 485:⁸⁵ 19 mm, 7.37 g, ky. 6.

c. 147-161

Öy7. M. Aurelius büstü, s. (kısa sakallı); AVRELI CAESAR

Ay4. Distylos tapınak içinde Artemis Pergaia kült betimi; COL AVGOLBA SENO RVM

Ref. RPC IV. 3, 7684 (temp.).

⁷⁰ Aulock, 1971, no. 5 = SNG France 3, no. 1632.

⁷¹ Gorny & Mosch Giessener Münzhandlung Auction 126, Lot. 1961 (14.10.2003).

⁷² Aulock, 1971, no. 6.

⁷³ Classical Numismatic Group, EA Auction 534, Lot 366 (15.03.23)

⁷⁴ Private Collection Plankenhorn, Germany = RPC IV.3, 7682.3 (temp.).

⁷⁵ Private Collection D. Stanley = RPC IV.3, 17456 (temp.).

⁷⁶ Aulock, 1971, no. 9.

⁷⁷ ANS 1978.196.4 (Alexandria Troas olarak tanımlanmış).

⁷⁸ Newcastle: Inv. SNG/96 = RPC IV.3, 7685.3 (temp.).

⁷⁹ Aulock, 1971, no. 10.1 = Prowe III, 2062, pl. XXXIV.

⁸⁰ Aulock, 1971, no. 10.2 = Imhoof-Blumer, 1901-2, 385, no. 3.

⁸¹ Savoca Numismatik 87 Blue Auction, Lot 1113 (17.10.2020).

⁸² Aulock, 1971, no. 11.1 = Svoronos, 1903, 56 no. 522.

⁸³ Aulock, 1971, no. 11.2.

⁸⁴ Classical Numismatic Group, Inc., Electronic Auction 240, Lot 304 (08.09.2010).

⁸⁵ Numismatik Naumann (formerly Gitbud & Naumann), Auction 40, Lot 485 (07.02.2016).

Olbase Sikkeleri

*33. ANS 1944.100.52045:⁸⁶ 24 mm, 7.08 g, ky. 6. 34. Kratky Coll.:⁸⁷ 24 mm, 12.04 g, ky. 6. 35. BN BA 4, 996:⁸⁸ 24 mm, 7.55 g, ky. 6.

Septimius Severus (193-211)

Öy8. S. Severus büstü, s., defne çelenkli ve giyimli; IMPAVG SEVERVSP

Ay11. Zeus tahtta oturuyor, sl.; sağ elinde Nike tutuyor; COL F(?) OLBASENE

36. BNF 359:⁸⁹ 37 mm, 26.37 g, ky. 6. *37. Savoca 2, 677:⁹⁰ 26 mm, 25.18 g, ky. 6.

Iulia Domna (193-217)

Öy9. Iulia Domna büstü, s.; giyimli; IVII AAVS (sic.)

Ay12. Tykhe ayakta, sl., başında polos; sağ elinde gemi dümeni, sol elinde cornucopia tutuyor; COI-F OLASENE (sic.).

38. Berlin:⁹¹ 25 mm, 7.61 g, ky. 6. 39. ANS 1944.100.52047:⁹² 7.79 g, ky. 6. 40. BNF 465:⁹³ 24 mm, 8.62 g, ky. 12. 41. SNG Leypold, 2077: 25 mm, 8.63 g, ky. 6. *42. Burdur 1683: 25 mm, 8.06 g, ky. 6.

Öy9. Üstteki ile aynı.

Ay13. Üstteki ile aynı; fakat, COIFO L ASENE (sic.).

43. Münih:⁹⁴ 7.90 g. 44. BM:⁹⁵ 9.11 g. 45. Aulock 1971, no. 12.6: 25 mm, 9.70 g, ky. 6. 46. SNG Cop. 169:⁹⁶ 25 mm, 7.60 g, ky. 6.

*47. LN 13, 905:⁹⁷ 26 mm, 12.28 g, ky. 12.

Öy9. Üstteki ile aynı.

Ay14. Üstteki ile aynı; fakat, CIVLIAV GFOLBASE

*48. LN 1, 787:⁹⁸ 27 mm, 13.07 g, ky. 6. 49. BM:⁹⁹ 26 mm, 9.44 g, ky. 6. 50. Bloesch 2021, 150: 26 mm, 10.39 g, ky. 6. 51a. Roma 107826:¹⁰⁰

Öy9. Üstteki ile aynı.

Ay15. Genius ayakta ve cepheden; başında sur betimli taç; baştan aşağıya örtülü ve uzun khiton giyimli; sağ elinde patera, sol elinde cornucopia tutuyor; solda, sunak; COI-F OLASENE (sic.)

51. BNF 470:¹⁰¹ 25 mm, 8.80 g, ky. 6. 52. GHN 346, 2711:¹⁰² 25 mm, ky. 6. *53. Burdur 4473: 26 mm, 10.4 g, ky. 6.

Öy10. Iulia Domna büstü, s.; giyimli; IVLIA DOMNA

Ay16. Çift süren kolonist, sl.; COLOLB ASENE (sic.)

54. GHN 248-249, 2021:¹⁰³ 23 mm, ky. 6. *55. BN 1, 343:¹⁰⁴ 22 mm, 5.5 g, ky. 12.

Caracalla (198-217)

Öy11. Caracalla büstü, s., defne çelenkli; [IMP] C M AVR ANTONEIN[OC?]

Ay17. Tetrastylös tapınak içinde Aphrodite kült heykeli; başında kalathos, uzun khiton giyimli; sağ elinde phiale (?) tutuyor; sağda arkasında capricornus (?); C IVL A OLBASENORVM (sic.)

*56. BNF 474:¹⁰⁵ 25 mm, 7.28 g, ky. 6.

Öy12. Caracalla giyimli büstü, s., defne çelenkli; IMPCMAVR ANTONINVM

⁸⁶ Aulock, 1971, no. 8.

⁸⁷ RPC IV.3, 7684.2 (temp.).

⁸⁸ Bucephalus Numismatic, Black Auction 4, Lot 996 (02.09.2022).

⁸⁹ SNG France 3, no. 1633'te ön yüz lejantı tam olarak okunamadığı için lejant IMP AVC A ve arka yüz lejantı da COL I(?) OLBASENE olarak belirtilmiştir.

⁹⁰ Savoca Numismatik, Blue Auction 2, Lot 677 (28.10.2017).

⁹¹ Aulock, 1971, no. 12.1.

⁹² Aulock, 1971, 12.2.

⁹³ Aulock, 1971, no. 12.4 = SNG France 3, no. 1634.

⁹⁴ Aulock, 1971, no. 12.3.

⁹⁵ Aulock, 1971, 12.6.

⁹⁶ Aulock, 1971, 12.7.

⁹⁷ Leu Numismatik, Auction 13, Lot 905 (15.08.2020).

⁹⁸ Leu Numismatik, Auction 1, Lot 787 (25.06.2017).

⁹⁹ Aulock, 1971, 13.1. = Worth, 1900, 292 no. 26. Aulock'ta bu sikkenin arka yüz lejantı C IVLI AVC F OLBASE (sic.) olarak belirtilmiştir.

¹⁰⁰ Calomino, 2022, 230 no. 516.

¹⁰¹ Aulock, 1971, 14 = Waddington, no. 3759 = SNG France 3, no. 1635.

¹⁰² Gerhard Hirsch Nachfolger, Auction 346, Lot 2711 (13.02.2019).

¹⁰³ Gerhard Hirsch Nachfolger, Auction 248-249, Lot 2021 (06.02.2007).

¹⁰⁴ Biga Numismatics, Online Auction 1, Lot 343 (08.11.2020). BN'de lejant COIF OL BAS[ENE] olarak verilmiştir.

¹⁰⁵ Aulock, 1971, no. 15 = Waddington, no. 3763 = SNG France 3, no. 1636.

Ay18. Distylos tapınak içinde Aphrodite kült heykeli; başında kalathos, uzun khiton giyimli; yanlara açtığı her iki elinde Eros heykelleri (?); tapınağın alınlığına, çelenk; CIVLAVG ICOLBASENOR (sic.)

*57. Berlin 18223407:¹⁰⁶ 24 mm, 10.02 g, ky. 6. 58. Afyon 252:¹⁰⁷ ? mm, 9.50 g, ky. 6.

Öy13. Caracalla büstü, s., defne çelenkli; MAVRELI ANTONINVS

Ay19. Zeus(?) büstü s., defne çelenkli; COLIVLAVG OLB

*59. BM:¹⁰⁸ 20 mm, 4.30 g, ky. 9.

Öy14. Caracalla büstü, s., defne çelenkli; [JANTONIN]

Ay20. Hermes ayakta, sl.; sağ elinde para kesesi, sol elinde kerykeion tutuyor; COL OLBASENOR

60. Atina 523:¹⁰⁹ 14 mm, 2.33 g, ky. 6. *61. RN 75, 493:¹¹⁰ 14 mm, 2.27 g, ky. 12. 61a. N&N London:¹¹¹ 14 mm, 2.3 g, ky. 6.

Geta (Caesar, 209-212)

Öy15. Geta büstü, s.; PSG FTAS (sic.)

Ay21. Ares(?), ayakta ve cepheden; miğferli ve zırlı; sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor; COLB ASENC

62. Berlin:¹¹² 20 mm, 3.33 g, ky. 1. 63. SNG Aulock, no. 5125:¹¹³ 20 mm, 4.20 g, ky. 6. 64. Viyana:¹¹⁴ 21 mm, 4.20 g, ky. 12. *65. Naumann 79, 411:¹¹⁵ 20 mm, 5.46 g, ky. 6. 66. Savoca 135, 813:¹¹⁶ 21 mm, 6.11 g, ky. 12.

Elagabalus (218-222)

Öy16. İmparator büstü, s., şua taçlı; IMPCAEMAVR ANTONINVS AVG

Ay22. Hades/Serapis tahtta oturuyor, cepheden; başında kalathos; sağ eli öne doğru uzanmış, sol elinde asa tutuyor; solda ayağının önünde, Kerberos; COLIVLAVG OLBASENOR

Ref. RPC VI, 5955 (temp.).

67. SNG Aulock, no. 5126:¹¹⁷ 31 mm, 30.30 g, ky. 12. *68. Peus 366, 904:¹¹⁸ 33 mm, 19.93 g, ky. 12. 69. Naumann 6, 209:¹¹⁹ 32 mm, 15 g, ky. 12.

Iulia Cornelia Paula (Elagabalus'un karısı, 219-220)

Öy17. Iulia Paula büstü, s.; CORPAV LAMAVG

Ay23. Aphrodite Pudica ayakta ve cepheden, baş sl.; çıplak; elleriyle göğsünü ve kasıklarını örtüyor; sağda hydria, üzerinde elbisesi; COLOLB ASEN

Ref. RPC VI, 5959 (temp.).

70. Berlin 18223409:¹²⁰ 18 mm, 3.29 g, ky. 6. *71. BNF 475:¹²¹ 19 mm, 3.35 g, ky. 6. 72. Bloesch 2021, 151:¹²² 18 mm, 2.71 g, ky. 6. 73. İstanbul:¹²³ 3.03 g. 74. Burdur 9889: 19 mm, 3.38 g, ky. 6.

Iulia Soaemias (Elagabalus'un annesi, 218-222)

Öy18. Iulia Soaemias büstü, s.; IVLSVA EMIANAVG

Ay24. Athena ayakta ve cepheden, baş sl.; sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutuyor; COI OLB ASEN (sic.)

Ref. RPC VI, 5958 (temp.).

¹⁰⁶ Aulock, 1971, no. 16 = Imhoof-Blumer, 1913, 19 no. 55.

¹⁰⁷ Ashton, 2020, 92.

¹⁰⁸ Aulock, 1971, no. 17.

¹⁰⁹ Aulock, 1971, no. 18 = Svoronos, 1903, 56 no. 523.

¹¹⁰ Roma Numismatics Limited, Auction 75, Lot 493 (15.10.2020).

¹¹¹ N&N London, Online Auction 56, Lot 293 (02.11.2024).

¹¹² Aulock, 1971, no. 19.1.

¹¹³ SNG Leypold, no. 2078 = Aulock, 1971, 19.2.

¹¹⁴ Aulock, 1971, no. 19.3 = Scholz, 1910, 21 no. 107.

¹¹⁵ Numismatik Naumann (formerly Gitbud&Naumann), Auction 79, Lot 411 (07.07.2019).

¹¹⁶ Savoca Numismatik, 135th Blue Auction, Lot 813 (11.06.2022).

¹¹⁷ Aulock, 1971, 21 = Leu Numismatik Auction 20, Lot 353 (1978) = Künker, Auction 280, Lot 749 (26.09.2016) = Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG Auction 304, Lot 1262 (19.03.2018).

¹¹⁸ Peus Auction 366, Lot 904 (29.10.2000) = Numismatik Naumann (formerley Gitbud & Naumann) Auction 98, Lot 581 (3.01.2021) = Gerhard Hirsch Nachfolger Auction 346, Lot 2769 (13.02.2019).

¹¹⁹ Numismatik Nauman (formerley Gitbud & Naumann) Auction 6, Lot 209 (6.08.2022).

¹²⁰ Aulock, 1971, 22.1 = Kl. M. 386, 5.

¹²¹ Aulock, 1971, 22.2 = SNG France 3, no. 1637 = Waddington, no. 3764 (Burada ön yüz büstü Iulia Mesa olarak tanımlanmıştır).

¹²² Aulock, 1971, 22.3.

¹²³ Aulock, 1971, 22.4.

Olba Sikkeleri

75. BNF 467A:¹²⁴ 20 mm, 3.03 g, ky. 12. *76. BNF 471¹²⁵: 21 mm, 4.15 g, ky. 12. 77. CNG 168, 145¹²⁶: 21 mm, 4.14 g, ky. 12. 78. Solidus 129, 66¹²⁷: 22 mm, 4.56 g, ky. 12.

Severus Alexander (222-235)

Öy19. S. Alexander büstü, s., defne çelenkli; IMPCAEMAVRSEVALEXANDRVSAVG (sic.)

Ay25. Dionysos ayakta sl.; çıplak; omuz ve kolundan khlamys sarkıyor; sağ elinde kantharos, sol elinde thyrsos tutuyor; solda, ayaklarının önünde, panter sl.; COIΛOL BASENE (sic.)

Ref. RPC VI, 5960 (temp.).

79. BM 1885.0606.261:¹²⁸ 26 mm, 8.30 g, ky. 6. 80. CGT coll.:¹²⁹ 24 mm, 7.86 g, ky. 6.

Öy19. Üstteki gibi.

Ay26. Üstteki gibi; fakat, COLIVLAV GOLBASE

81. SNG Aulock, 5127:¹³⁰ 25 mm, 7.10 g ky. 12 82. Atina:¹³¹ 7.29 g (Ay. Kmk.: B). *83. SNG PFPs. 286: 24 mm, 6.57 g, ky. 12

Iulia Mamaea (S. Alexander'in annesi, 222-235)

Öy20. Iulia Mamaea büstü, s.; IVL MAMIAAVG

Ay27. Herakles ayakta ve cepheden, baş sl.; sağ elinde yere dayalı gürz, sol elinde aslan postu tutuyor; COL OLB ASEN

Ref. RPC VI, 5961 (temp.).

84. ANS 1970.142.66: 20 mm, 4.71 g, ky. 12. 85. SNG Aulock 5128:¹³² 19 mm, 3.61 g, ky. 12. 86. BM 1872.0709.229:¹³³ 18 mm, 3.81 g, ky. 12. 87. Berlin I-B1900:¹³⁴ 20 mm, 4.19 g, ky. 12. *88. BNF 472:¹³⁵ 20 mm, 3.61 g, ky. 12. 89. Bloesch 2021, 152:¹³⁶ 19 mm, 4.11 g, ky. 12. 90. SNG Leypold, 2080: 20 mm, 3.98 g, ky. 6. 91. G&M 126, 1964:¹³⁷ 3.03 g, ky. 12. 92. CGT coll.:¹³⁸ 19 mm, 3.92 g, ky. 12. 93. Savoca 96, 828:¹³⁹ 18 mm, 4.09 g, ky. 12. 94. Burdur 15921: 20 mm, 3.29 g, ky. 6. 95. Burdur 9890: 17 mm, 3 g, ky. 12. 96. Boston 62.403:¹⁴⁰ 20 mm, 3.55 g, ky. 6. 97. Viyana:¹⁴¹ 20 mm, 3.98 g, ky. 12. 98. BNF 467:¹⁴² 19 mm, 3.63 g, ky. 12. 99. SNG Leypold, 2081: 20 mm, 5.55 g, ky. 12. 100. CNG EA 162, 201:¹⁴³ 19 mm, 4 g, ky. 12.

Iulia Maesa (S. Alexander'in büyükannesi; Iulia Domna'nın kardeşi, 222-223)

Öy21. Iulia Maesa büstü, s.; IVLMA ESAMAVG

Ay28. Sağda, Asklepios ayakta, sl.; solda Hygieia ayakta, s., patera tutuyor;

COLIVL AVG OLBASE

Ref. RPC VI, 5956 (temp.).

101. Lindgren I, A1327B:¹⁴⁴ 25 mm, 10.66 g. 102. BM 1935.0604.3:¹⁴⁵ 25 mm, 8.5 g, ky. 12. *103. BNF 473:¹⁴⁶ 26 mm, 6.41 g, ky. 12. 104. Leu EA 11, 1348:¹⁴⁷ 26 mm, 8.38 g, ky. 12. 105. Heritage Monthly 271933, 35029:¹⁴⁸ 26 mm, 8.46 g, ky. 12. 106. Savoca 21, 257:¹⁴⁹ 22 mm, 9.70 g, ky. 12. 107. RN EA 102, 745:¹⁵⁰ 26 mm, 7.64 g, ky. 12.

Öy21. Üstteki gibi.

Ay29. Men, at üzerinde s.; Phryg başlıklı ve omzunda hilâl; dizi üzerinde, kalkan; IVLAV COLBASE

¹²⁴ Aulock, 1971, no. 23.2 = SNG France 3, no. 1639.

¹²⁵ Aulock, 1971, no. 23.1 = Waddington, no. 3760 = SNG France 3, no. 1638.

¹²⁶ Classical Numismatic Group Electronic Auction 168, Lot 145 (11.07.2007).

¹²⁷ Solidus Auction 129, Lot 66 (20.02.2024).

¹²⁸ Aulock, 1971, no. 24 = BMC Pisidia, no. 3.

¹²⁹ RPC VI, 5960.5 (temp.).

¹³⁰ Aulock, 1971, 25.1.

¹³¹ Aulock, 1971, 25.2.

¹³² Aulock, 1971, no. 26.1.

¹³³ Aulock, 1971, no. 26.2 = BMC Pisidia, no. 2.

¹³⁴ Aulock, 1971, no. 26.3.

¹³⁵ Aulock, 1971, no. 26.4 = Waddington, no. 3761 = SNG France 3, no. 1640.

¹³⁶ Aulock, 1971, 26.5.

¹³⁷ Gorny & Mosch Giessener Münzhandlung Auction 126, Lot 1964 (14.10.2003).

¹³⁸ RPC VI, 5961.12 (temp.).

¹³⁹ Savoca Numismatik Blue Auction 96, Lot 828 (27.02.2021).

¹⁴⁰ Aulock, 1971, no. 26.6.

¹⁴¹ Aulock, 1971, no. 26.7.

¹⁴² Aulock, 1971, 26.8 = SNG France 3, no. 1641.

¹⁴³ Classical Numismatic Group EA Auction 162, Lot 201 (11.04.2007).

¹⁴⁴ Aulock, 1971, no. 28.1 = Hecht Coll. (Tafel 3, 28).

¹⁴⁵ Aulock, 1971, no. 28.2.

¹⁴⁶ Aulock, 1971, no.28.3 = Waddington, no. 3762 = SNG France 3, no. 1643.

¹⁴⁷ Leu EA Auction 11, Lot 1348 (22.02.2020).

¹⁴⁸ Heritage Monthly Auction 271933, Lot 35029 (18.08.2019).

¹⁴⁹ Savoca Numismatic Auction 21, Lot 257 (11.03.2018).

¹⁵⁰ Roma Numismatics (EA) Auction 102, Lot 745 (3.11.2022) = Leu EA Auction 28, Lot 2344 (9-14.12.2023).

Ref. RPC VI, 5957 (temp.).

*108. BNF 466:¹⁵¹ 26 mm, 9.18 g, ky. 12. 109. SNG Fitz. 5170:¹⁵² 6.86 g, ky. 12. 110. ANS 1944.100.52046:¹⁵³ 25 mm, 6.87 g, ky. 12. 111. Berlin L1906:¹⁵⁴ 25 mm, 5.60 g, ky. 12. 112. SNG Leypold, 2079: 25 mm, 6.35 g, ky. 12. 113. Kapposy 1995:¹⁵⁵ 25 mm, 7.41 g, ky. 12. 114. Burdur 12893: 24 mm, 8.16 g, ky. 12. 115. CNG EA 347, 375:¹⁵⁶ 25 mm, 8.09 g, ky. 12. 116. G&M 126, 1965:¹⁵⁷ 25 mm, 7.54 g, ky. 12. 117. NN 63, 789:¹⁵⁸ 22 mm, 6.81 g, ky. 12. 118. CGT Coll.:¹⁵⁹ 25 mm, 5.25 g, ky. 12. 119. Zeus Budget 15, 266:¹⁶⁰ 25 mm, 6.70 g, ky. 12.

Maximinus (235-238)

Öy22. Maximinus büstü, s., defne çelenkli; INPCAICAIIVLVHRMAXIMINOF O (sic.)

Ay30. Distylos tapınak içinde Aphrodite kült heykeli, ayakta ve cepheden; başında kalathos; uzun khiton giyimli ve başından aşağıya örtülü; yanlara açtığı her iki elinde tanrıçayı taçlandıran Eros heykelleri tutuyor; tapınağın alınlığında, çelenk; COLIVLAVGV OLBASHNH (sic.)

Ref. RPC VI, 5964 (temp.).¹⁶¹

120. Berlin I-B1900:¹⁶² 24 mm, 6.18 g, ky. 12. 121. Berlin L1906:¹⁶³ 23 mm, 7.22 g, ky. 12. 122. BM 1872.0709.230:¹⁶⁴ 23 mm, 7.52 g, ky. 12. 123. Viyana:¹⁶⁵ 23 mm, 6.36 g, ky. 12. 124. Gotha:¹⁶⁶ 5.31 g. 125. SNG Cop. 170:¹⁶⁷ 8.07 g, ky. 6. 126. Hecht:¹⁶⁸ 6.74 g. (Ay. Kmk.: B). 127. Hirsch XIII:¹⁶⁹ 23 mm. 128. Berlin 1900/537:¹⁷⁰ 24 mm, 6.93 g, ky. 12. 129. Cahn 60, 1623:¹⁷¹ 130. SNG Leypold,, 2082: 23 mm, 5.85 g, ky. 12. 131. CGT Coll.:¹⁷² 24 mm, 5.73 g, ky. 12. *132. CNG EA 505, 333:¹⁷³ 25 mm, ky. 12. 133. Roma 107827:¹⁷⁴ 24 mm, 7.32 g, ky.12. 134. BNF 477:¹⁷⁵ 23 mm, 8.45 g, ky. 12.

Öy22. Üstteki gibi.

Ay31. Tykhe ayakta ve cepheden, baş sl.; başında polos; uzun khitonlu; sağ elinde gemi dümeni, sol elinde cornucopia tutuyor; COIIV LAVGF OLBASENORVM (sic.)

*135. SNG France 3, 1644:¹⁷⁶ 23 mm, 6.18 g, ky. 12. 136. BM:¹⁷⁷ 6.50 g, ky. 12.

Öy23. Maximinus büstü, s., defne çelenkli; INPCAICAIIVLVHRMAXIMINOC (sic.)

Ay32. Homonoia ayakta, başı sl.; başında kalathos; sağ elinde patera, sol elinde cornucopia tutuyor; COLIVLAVGF OLBASENORVM (sic.)

Ref. RPC VI, 5962 (temp.).

*137. BNF 476:¹⁷⁸ 24 mm, 6.18 g, ky. 12. 138. Londra G, 0881:¹⁷⁹ 24 mm, 6.50 g, ky. 12.

Öy24. Üstteki gibi; fakat, IVLVERM AXIMINON

Ay33. Üstteki gibi; fakat, COLIVLAVGF OL BA[S]ENORVM (sic.)

¹⁵¹ Aulock, 1971, no. 27.1 = SNG France 3, no. 1642.

¹⁵² Aulock, 1971, no. 27.2 = SNG Fitz. 5170 (Burada ön yüzdeki büst Iulia Mamaea olarak tanımlanmıştır).

¹⁵³ Aulock, 1971, no. 27.3.

¹⁵⁴ Aulock, 1971, no. 27.4.

¹⁵⁵ SNG 1410: RPC VI, 5957.5 (temp.).

¹⁵⁶ Cassical Numismatic Group, Inc. Electronic Auction 347, Lot 375 (25.03.2015).

¹⁵⁷ Gorny & Mosch Giessener Münzhandlung Auction 126, Lot 1965 (14.10.2003).

¹⁵⁸ Numismatik Nauman (formerley Gitbud & Naumann) Auction 63, Lot 789 (4.03. 2018).

¹⁵⁹ RPC VI, 5957.9 (temp.).

¹⁶⁰ Zeus Budget Auction 15, Lot 266 (2.02.2021)

¹⁶¹ Bu serinin ön yüz lejantı tüm referans kaynaklarda INPCAICAIIVLVHRMAXIMINON (sic.) biçiminde verilmiştir.

¹⁶² Aulock, 1971, no. 30.1 = Imhoof-Blumer, 1890, 173 no. 496 = Imhoof-Blumer, 1913, 19 no. 56.

¹⁶³ Aulock, 1971, no. 30.2.

¹⁶⁴ Aulock, 1971, no. 30.3 = BMC Pisidia, no. 4.

¹⁶⁵ Aulock, 1971, no. 30.4.

¹⁶⁶ Aulock, 1971, no. 30.5.

¹⁶⁷ Aulock, 1971, no. 30.6.

¹⁶⁸ Aulock, 1971, no. 30.7.

¹⁶⁹ Aulock, 1971, no. 30.8.

¹⁷⁰ Aulock, 1971, no. 30.9

¹⁷¹ Aulock, 1971, no. 30.11.

¹⁷² RPC VI, 5964.12 (temp.).

¹⁷³ Clssical Numismatic Group EA Auction 505, Lot 333 (1.12.2021) = Heritage Monthly Auction 61160, Lot 9707310 (05.2020).

¹⁷⁴ Calomino, 2022, 230 no. 517.

¹⁷⁵ Aulock, 1971, no. 30.10 = Waddington, no. 3766 = SNG France 3, no. 1645.

¹⁷⁶ Aulock, 1971, no. 29.1 = Waddington, no. 3765. SNG France 3, no. 1644'te ön yüz lejantı INPCAICAIIVLVHRMAXIMINOP.R olarak verilmiştir.

¹⁷⁷ Aulock, 1971, no. 29.2.

¹⁷⁸ Aulock, 1971, no. 29.1 = SNG France 3, no. 1644.

¹⁷⁹ Aulock, 1971, no. 29.2.

Olba Sikkeleri

139. Burdur 10128: 24 mm, 5. 77 g, ky. 12. *140. Burdur 10129: 22 mm, 5.86 g, ky. 12.

Öy25. Maximinus büstü, s., defne çelenkli; INPCAICAIIVL VHRMAXIMINON (sic.)

Ay34. Athena ayakta, baş sl.; sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutuyor; COLOLBA SHNH

Ref. RPC VI, 5965 (temp.).

141. CGT Coll.:¹⁸⁰ 20 mm, 3.59 g, ky. 11. 142. CGT Coll.: 19 mm, 3.97 g, ky. 6. *143. Naumann 106, 418:¹⁸¹ 20 mm, 3.98 g, ky. 12.

Maximus (Caesar, 235-238)

Öy26. Maximus giyimli büstü, s., defne çelenkli; IVLOVER OMAXIMOCAESAR

Ay35. Zeus sl., tahtta oturuyor; sağ elinde Nike, sol elinde sceptre tutuyor; COLIVGAVGF OLBASENOR VM (sic.)

Ref. RPC VI, 30331 (temp.).

*144. LN 18, 2075:¹⁸² 32 mm, 17.55 g, ky. 6.

Öy27. Maximus giyimli büstü, s., defne çelenkli; CIVLVERM AXIMVSCAESAR

Ay30. Distylos tapınak içinde Aphrodite kült heykeli, ayakta ve cepheden; başında kalathos, uzun khiton giyimli ve başından aşağıya örtülü; yanlara açtığı her iki elinde tanrıçayı taçlandıran Eros heykelleri tutuyor; tapınağın alınlığında, çelenk; COLIVGAVGV OLBASHNH (sic.)

Ref. RPC VI, 5963 (temp.).

*145. ANS 1944.100.52048:¹⁸³ 24 mm, 6.11 g, ky. 6. 146. NN 128, 547:¹⁸⁴ 23 mm, 6.52 g, ky. 6. 147. G&M 196, 2207:¹⁸⁵ 24 mm, 7.34 g, ky. 6.

Trebonianus Gallus (251-253)

Öy28. T. Gallus büstü, s., defne çelenkli ve giyimli; IMPCAESCIBTREBGALLVMPFAVG

Ay36. Men, at üzerinde s.; Phryg başlıklı ve omzunda hilâl; COLIVLAVGFO LBASENORVM

Ref. RPC IX, 989.

148. BM 1977.0304.12:¹⁸⁶ 32 mm, 19.52 g, ky. 6. *149. CNG MBS 67, 1115:¹⁸⁷ 33 mm, 24.94 g, ky. 6.

Volusianus (251-253)

Öy29. İmparator büstü, s., defne çelenkli ve giyimli; IMPCAECVOLVSSIANVMAVG

Ay37. Dionysos ayakta ve cepheden, baş sl.; başında petasos, sağ omzu açıkta bırakan nebris giyimli; sağ elinde kantharos, sol elinde thyrsos tutuyor; solda ayaklarının önünde panter; COLOLBA SENORVM

Ref. RPC IX, 990.

150. BNF 478:¹⁸⁸ 28 mm, 7.58 g, ky. 12. 151. BNF 468:¹⁸⁹ 23 mm, 7.41 g, ky. 12. *152. Gotha:¹⁹⁰ 24 mm, 7.39 g, ky. 12. 153. CGT Coll.:¹⁹¹ 23 mm, 7.59 g, ky. 12. 154. Berlin 241/1879:¹⁹² 22 mm, 5.51 g, ky. 12. 155. Berlin B-I:¹⁹³ 22 mm, 8.66 g, ky. 12. 156. Berlin I-B:¹⁹⁴ 24 mm, 6.76 g, ky. 1. (kesik) 157. Viyana:¹⁹⁵ 23 mm, 8.01 g, ky. 12. 158. Viyana:¹⁹⁶ 24 mm, 6.69 g, ky. 12.

İmparator Büstü Taşımayan Seriler (Pseudo-otonom)

MS 2-3. Yüzyıl (Severuslar Dönemi?)

Öy30. Genius, ayakta ve giyimli, sl.; sağ elinde cornucopia, sol elinde patera tutuyor; GENIV Σ COL (sic.)

Ay38. Defne çelengi içinde, OL/BAS/ENO/RVM; altta çelengin birleşme noktasında, yunus.

*159. LN 7, 773:¹⁹⁷ 20 mm, 5.44 g, ky. 12. 160. Künker 333, 520:¹⁹⁸ 4.94 g, ky. 12.

¹⁸⁰ Heritage Auctions Europe / MPO Auction 42, Lot 299 (21.05.2014) = ex VCoins G. Boersema.

¹⁸¹ Numismatik Nauman (formerley Gitbud&Naumann) Auction 106, Lot 418 (1.08.2021).

¹⁸² Leu Numismatik, WebAuction 18, Lot 2075 (18.11.2021).

¹⁸³ Aulock, 1971, no. 31.

¹⁸⁴ Numismatik Naumann (formerley Gitbud&Naumann) Auction 128, Lot 547 (7.05.2023).

¹⁸⁵ Gorny & Mosch Giessener Münzhandlung Auction 196, Lot 2207 (7.03.2011).

¹⁸⁶ Aulock, 1971, no. 33 = Sammlung R. Hecht Coll. (Tafel 3, 33).

¹⁸⁷ Classical Numismatic Group (MBS) Auction 67, Lot 1115 (22.09.2004).

¹⁸⁸ Aulock, 1971, no. 34.7 = Waddington, no. 3767 = SNG France 3, no. 1646.

¹⁸⁹ Aulock, 1971, no. 34.8 = SNG France 3, no. 1647.

¹⁹⁰ Aulock, 1971, no. 34.1.

¹⁹¹ Naville Auction 49, Lot 152 (12.05.2019).

¹⁹² Aulock, 1971, no. 34.4.

¹⁹³ Aulock, 1971, no. 34.2.

¹⁹⁴ Aulock, 1971, no. 34.3.

¹⁹⁵ Aulock, 1971, no. 34.5.

¹⁹⁶ Aulock, 1971, no. 34.6.

¹⁹⁷ Leu Numismatik, Auction 7, Lot 773 (23.02.2019).

¹⁹⁸ Fritz Rudolf Künker, Auction 333, Lot 520 (16.03.2020) = Heidelberger Münzhandlung Herbert Grün e.K., Auction 64, Lot 1214 (20.11.2014).

KAYNAKÇA

Bibliyografik Kısaltmalar

- BMC *A Catalogue of the Greek Coins in the British Museum*
CIL III *Corpus Inscriptionum Latinarum, Inscriptionum Orientis et Illyrici Latinarum, Supplementum*
IGR III *Inscriptiones Graecae ad res Romanas Pertinentes*
LMC *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*
RPC *Roman Provincial Coinage*
SEG *Supplementum Epigraphicum Graecum*
SNG *Sylloge Nummorum Graecorum*

Antik Kaynaklar

- Augustus. *Res Gestae Divi Augusti*, Ç. Dürüşken (Çev.). İstanbul. 2009.
Aristides. Aelius Aristides, *The Complete Works, Vol.I, Orations I-XVI, with an Appendix Containing the Fragments and Inscriptions*, C. A. Behr (Çev.). 1986.
Arrianus. *İskender'in Anabasisi I-II*, H. Örs (Çev.). 1949.
Cassius Dio. *Roman History*. E. Cary (Çev.). LOEB. London. 1954.
Diodoros. *Bibliotekha Historika. IX. Books XVIII and XIX 1-65*, R. M. Geer (Çev.). LOEB. London. 1952.
Herodotos. *Herodotos Tarihi*. M. Ökmen (Çev.). İstanbul. 1991.
Hierocles. *Synecdemus*, A. Burckhardt (Ed.). 1893.
Historia Augusta. 1. Cilt. Hadrianus'tan Clodius Albinus'a Roma İmparatorları. Antoninus Pius. S. Özgüler (Çev.). İstanbul. 2019.
Plinius. *Naturalis Historia II. Libri III-VII*, H. R. Rackam (Çev.). LOEB. London. 1947.
Plutarkhos. *Lives Volume IX: Demetrius and Antony, Pyrrhus and Caius Marius*. B. Perrin (Çev.). LOEB. London. 1920.
Ptolemaios. *Geographika Hypothesis*, C. F. A. Nobbe. Claudii Ptolemaei Geographia lib. 4-8. Leipzig. 1843-1845.
Strabon. *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*. A. Pekman (Çev.). İstanbul. 1993.

Modern Kaynaklar

- Allen, R. E. (1983). *The Attalic Kingdom: A Constitutional History*, Oxford.
Ashton, R. (2020). The Coins of Pisidia in the Archaeological Museums of Afyon Karahisar and Fethiye. *NZ* 126, 227-263.
Bracke, H. (1993). Pisidia in Hellenistic Times. *Sagalassos I First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavation (1990-1991)*, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 5, Leuven, 1993, 15-35.
Aulock, H. (1971). Die römische Kolonie Olbasa. *JNG* XXI, 15-23.
Aulock, H. (1973). Kleinasiatische Münzstätten X. Parlais in Pisidien. *JNG* XXIII, 7-18.
Aulock, H. (1977). *Münzen und Städte Pisidiens Teil I*. Istanbuler Mitteilungen Beiheft 19. Tübingen.
Aulock, H. (1979). *Münzen und Städte Pisidiens Teil II*. Istanbuler Mitteilungen Beiheft 21. Tübingen.
Bean, G. E. (1959). Notes and Inscription from Pisidia. Part I. *AS* 9, 67-117.

- Bloesch, H. (2021). *Griechische Münzen in Winterthur. Textband 3 Kat. 1-2157*. Winterthur.
- Calomino, D. Roma E Le Province orientali Monete "Greche Imperiali" Nel Medagliere del Museo Nazionale Romano. *Monete Greche Imperiali nel Medagliere del Museo Nazionale Romano*, Roma. 2022. 41-313.
- Carter, G. F. (1983). Simplified Method for Calculating the original Number of Dies from Die Link Statistics. *ANSMN* 28, 195-206.
- Cohen, H. (1892). *Description historique des monnaies frappées sous l'Empire romain communément appelées médailles impériales* (Vol. 8).
- Corpus Inscriptionum Latinarum, III. Inscriptiones Asiae, provinciarum Europe Graecarum, Illyrici Latinae*. Mommsen, T. (ed.). Berlin. 1902.
- Czeitschner, R. (2022). Neues aus den Skizzenbüchern Rudolf Heberdeys: Inschriften aus Olbasa (Pisidien). *Philia* 8, 41-53. <https://doi.org/10.36991/PHILIA.202205>
- Çelgin, A. V. (2011). Termessos'un Görkemli Kome'si (Peripolion?) Anydros (Nea Kome?) ve Ondan Doğan Geç Antikçağ/Erken Bizans Kenti Eudokias. Sorular – Öneriler. *Özsait Armağanı. Mehmet ve Nesrin Özsait Onuruna Sunulan Makaleler*. H. Şahin – E. Konyar – G. Ergin (ed.). İstanbul. 109-126.
- Duchesne, L. M. O. - Callignon, L. (1877). Rapport sur un voyage archéologique en Asie Mineure, 3, Pisidie. *BCH I*, 361-376.
- Ekinci, H. A. – M. O. Erbay – vd. (2007). *Burdur İlçeler Kültür Envanteri*, Ankara.
- Filges, A. (2015). *Münzbild und Gemeinschaft: die Prägungen der römischen Kolonien in Kleinasien*. Bonn.
- Franke P. R. (1968). *Kleinasien zur Römerzeit. Griechisches Leben im Spiegel der Münzen*, München.
- French, D. H. (1991). Sites and Inscriptions from Phrygia, Pisidia and Pamphylia, *EA* 17, s. 51-68.
- Grant, M. (1949). An Early Coin of Colonia Olbasa?. *The Numismatic Chronicle and Journal of the Royal Numismatic Society*, 239-242.
- Grant, M. (1978). *From Imperium to Auctoritas. A Historical Study of Aes Coinage in the Roman Empire*. Cambridge, 1969.
- Gruen, S. E. (1996). The Expansion of the Empire under Augustus, *CAH VIII*, 2008, 324-287.
- Hall, A. S. – Milner, N. P. (1998). *An epigraphical survey in the Kibyra-Olbasa region conducted by AS Hall. (Regional Epigraphic Catalogues of Asia Minor 3)*. Ankara.
- Hill, G. F. (1897). *A Catalogue of the Greek Coins in the British Museum, Catalogue of the Greek Coins of Lycia, Pamphylia and Pisidia*. London.
- Howgego, C. J. (2005). *Greek Imperial Countermarks. Studies in the Provincial Coinage of the Roman Empire*. Oxford.
- Imhoof-Blumer, F. (1890). *Griechische Münzen. Neue Beiträge Untersuchungen*. München.
- Imhoof-Blumer, F. (1913). Beiträge zur Erklärung griechischer Münztypen. *Nomisma VIII*, 1-22.
- Inscriptiones graecae ad res romanas Pertinentes, III*. Cagnat, R. (ed.). Paris. 1906.
- Johnston, A. (2007). *Greek Imperial Denominations, ca. 200-275: A Study of the Roman Provincial Bronze Coinages of Asia Minor*. Royal Numismatic Society. London.
- Jones, A. H. M. (1971). *The Cities of the Eastern Roman Provinces*. Oxford.
- Kapposy, B. (1995). *Römische Provinzialmünzen aus Kleinasien in Bern*.
- Karayaka, N. (2007). *Hellenistik ve Roma Döneminde Pisidia Tanrıları*. İstanbul.

- Katsari, C. – Mitchell, S. (2008). The Roman Colonies of Greece and Asia Minor. Questions of State and Civic Identity. *Athenaeum* 96 (1), 221-249.
- Kearsley, R. A. (1994). The Milyas and the Attalids: A Decree of the City of Olbasa and A New Royal Letter of the Second Century B.C. *AS* 44, 47-57.
- Kienast, D. (1990). *Römische Kaisertabelle. Grundzüge einer römischen Kaiserchronologie*. Darmstadt.
- Kosmetatou, E. (1997). Pisidia and the Hellenistic Kings from 323 to 133 BC, *Ancient Society* 28, 5-37.
- Köker, H. (2020). Pisidia Roma Kolonilerinde Sikke Basımı. *Pisidia Araştırmaları II: Pisidia ve Yakın Çevresinde Üretim, Ticaret ve Ekonomi*, 291-304.
- Köker, H. (2024). *Komama Tarihi ve Sikkeleri*. Ankara.
- Kraft, K. (1972). *Das System der Kaiserzeitlichen münzprägung in Kleinasien*. Berlin.
- Krzyżanowska, A. (1968). Les influences réciproques romaines et indigènes manifestées sur les monnaies des colonies romaines de l'Asie Mineure. *Revue Numismatique*, 6 (10), 286-292.
- Krzyżanowska, A. (1970). *Monnaies coloniales d'Antioche de Pisidie*, Warsovie.
- Lane, E. N. (1978). *Corpus Monumentorum Religionis dei Menis IV. Supplementary Mên-Inscriptions from Pisidia*, Leiden.
- Levick, B. (1967). *Roman Colonies in Southern Asia Minor*. Oxford.
- Lindgren, H. C., Kovacs, F. L. (1985). *Ancient Bronze Coins of Asia Minor and the Levant from the Lindgren Collection*. California.
- Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor. To the end of the third Century after Christ Volume I: Text, Volume II: Notes*. New Jersey.
- Magie, D. (1953). Egyption Deities in Asia Minor in Inscriptions and on Coins. *AJA* 57.3, 163-187.
- Marek, C. (2016). *In the Land of a Thousand Gods. A History of Asia Minor in the Ancient World*. Princeton.
- Martin, K. (2008). Genius Coloniae. Lokalpatriotismus auf Münzen römischer Kolonien in Griechenland und Kleinasien, *Asia Minor Studien Band 65. Vom Euphrat bis zum Bosphorus. Kleinasien in der Antike. Festschrift für Elmar Schwertheim zum 65. Geburtstag*, 431-449. Bonn.
- Merkelbach, R. (1995). *Isis Regina-Zeus Sarapis Die griechischen-ägyptische Religion nach den Quellen dargestellt*, Stuttgart-Leipzig.
- Milner, N. (2019). New Readings from Oinoanda (SEG 44, 1200), Olbasa (SEG 48, 1536), and Maionia, *Gephyra*, 18, 1-9. <https://doi.org/10.37095/gephyra.614549>
- Mitchell, S. (1993a). *Anatolia: Land, Man, and Gods in Asia Minor Volume I: The Celts in Anatolia and Impact of Roman Rule*, Oxford.
- Mitchell, S. (1993b). *Anatolia Land, Man, and Gods in Asia Minor. Volume II. The Rise of the Church*, Oxford.
- Onurkan, S. (1969). Perge Artemis Kabartmaları ve Artemis Pergaia. *Belleten* 131, 303-323.
- Özsait, M. (1985). *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*. İstanbul.
- Pace, B. (1923). Diana Pergaia. *Anatolian Studies Presented to the Sir William Ramsay*. Buckler, W. H., Calder, W. M. (Ed.). London. 297-314.
- Ramsay, W. M. (1895). *The Cities and Bishoprics of Phrygia I*, Oxford.
- Ramsay, W. M. (1888). Antiquities of Southern Phrygia and the Border Lands (II). *AJA* 4.1, 6-21.
- Robert, L. (1983). "Documents d'Asie Mineure", *BCH* 107, 497-599.

- Roman Provincial Coinage IX. Part 1-2. From Trajan Decius to Uranius Antoninus (AD 249-254)*. Hostein, A. – Mairat, J. London – Paris. 2016.
- Sancaktar, H. (2009). Anadolu'daki Roma Koloni Kentleri ve Sikke Tipolojisi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sancaktar, H. (2012). Pisidia, Kilikia ve Lykaonia Bölgelerindeki Roma koloni Kentleri Sikke Tipolojisi. *Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması I: Anadolu Akdenizi Sempozyumu 04-07 Kasım 2009 Antalya*. Sempozyum Bildirileri, K. Dörtlük, T. Kahya, R. Boyraz, T. Ertekin (ed.), 371-384.
- Scholz, J. (1910). Griechische Münzen auf meiner Sammlung. *NZ* 43, 7-30 (Tafel 1-3).
- Sherwin-White A. N. (1976). Rome, Pamphylia and Cilicia. *JRS* 66, 1-14.
- Spoeri Butcher, M. (2009). Denominations et systems monetaires en Asie Mineure a l'Epoque Romaine: A Propos de <Greek imperial Denominations> et des Colonies Romaines. *RSN* 88, 217-224.
- Supplementum Epigraphicum Graecum Vols. 42-44*. Pleket, H. W. – Stroud, R. S. – Strubbe, J. H. M. (ed.). Amsterdam. 1995-1997.
- Sylloge Nummorum Graecorum. Fitzwilliam Museum Leake and General Collections. Part VII Asia Minor: Lycia-Cappadokia*, London. 1967.
- Sylloge Nummorum Graecorum. France 3. Cabinet des médailles. Pamphylie, Pisidie, Lykaonie, Galatie*. E. Levante. Paris. 1994.
- Sylloge Nummorum Graecorum Newcastle. The collection of the Society of Antiquaries, Newcastle upon Tyne*. Oxford. A. Meadows – R. Williams. 2005.
- Sylloge Nummorum Graecorum Österreich. Sammlung Leybold. Kleinasiatische Münzen der Kaiserzeit. Band II*. W. Szaivert – C. Daburon. Wien. 2004.
- Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland. Sammlung von Aulock. Pisidien-Lykaonien-Isaurien. Heft 12*. H. von Aulock. Berlin. 1964.
- Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland. Pfälzer Privatsammlungen 5. Band Pisidian und Lykaonien. Nr. 1-586*. J. Nollé. München. 1999.
- Sylloge Nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals Danish National Museum. Pisidia*. Copenhagen. S. Schultz – J. Zahle. 1956.
- Sylloge Nummorum Graecorum Turkey 6. Burdur Museum. Volume 1 Pisidia. Part 1 Adada-Prostanna*. H. Köker. İstanbul. 2011.
- Sylloge Nummorum Graecorum Turkey 6. Burdur Museum. Volume 1 Pisidia. Part 2 Sagalassos-Termessos*, H. Köker. İstanbul. 2021.
- Svoronos, J. N. (1903). Νομισματική Συλλογή Δ. Π. Μαυρομικαλή. *JIAN* 6, 1903, 229-502, Pl. XV. 7.
- Syme, R. (1995). *Anatolica. Studies in Strabo*. Oxford.
- Talloon, P. (2015). *Cult in Pisidia. Religious Practice in Southwestern Asia Minor from Alexander the Great to the Rise of Christianity*, Studies in Western Mediterranean Archaeology, Leuven.
- Tütüncü, E. (2023). Ariassos Tarihi ve Sikkeleri. (Yayımlanmamış doktora tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Waelkens, M. (2002). "Romanization in the East. A Case Study: Sagalassos and Pisidia", *Ist.Mit.* 52, 311-368.
- Watson, G. C. (2019). *Connections, Communities, and Coinage. The System of Coin Production in Southern Asia Minor, AD 218-276*.

Worth, W. (1900). Greek Coins Acquired by the British Museum in 1900. NC 20, 273-296.

Elektronik Kaynaklar

RPC online: Olbasa = https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?city_id=143 (erişim tarihi: 03.01.2025)

Acsearch: Olbasa = https://www.acsearch.info/search.html?term=Olbasa&category=1-2&lot=&date_from=&date_to=&thesaurus=1&images=1&en=1&de=1&fr=1&it=1&es=1&ot=1¤cy=usd&order=0 (erişim tarihi: 03.01.2025)

EKLER:



Olbasa Sikkeleri

	
fig 5 obv	fig 5 rev
	
fig 6 obv	fig 6 rev
	
fig 7 obv	fig 7 rev
	
fig 8 obv	fig 8 rev
	
fig 9 obv	fig 9 rev
	
fig 10 obv	fig 10 rev



fig 11 obv



fig 11 rev

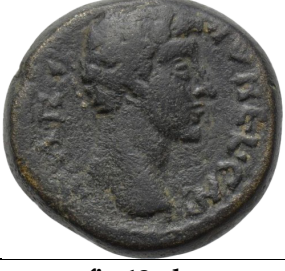


fig 12 obv



fig 12 rev



fig 13 obv



fig 13 rev



fig 14 obv



fig 14 rev



fig 15 obv



fig 15 rev



fig 16 obv



fig 16 rev

Olbasa Sikkeleri

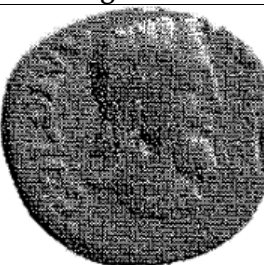
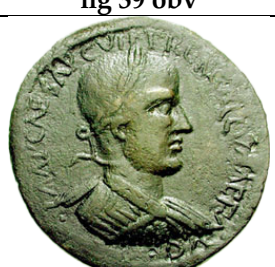
	
fig 17 obv	fig 17 rev
	
fig 18 obv	fig 18 rev
	
fig 19 obv	fig 19 rev
	
fig 20 obv	fig 20 rev
	
fig 21 obv	fig 21 rev
	
fig 22 obv	fig 22 rev

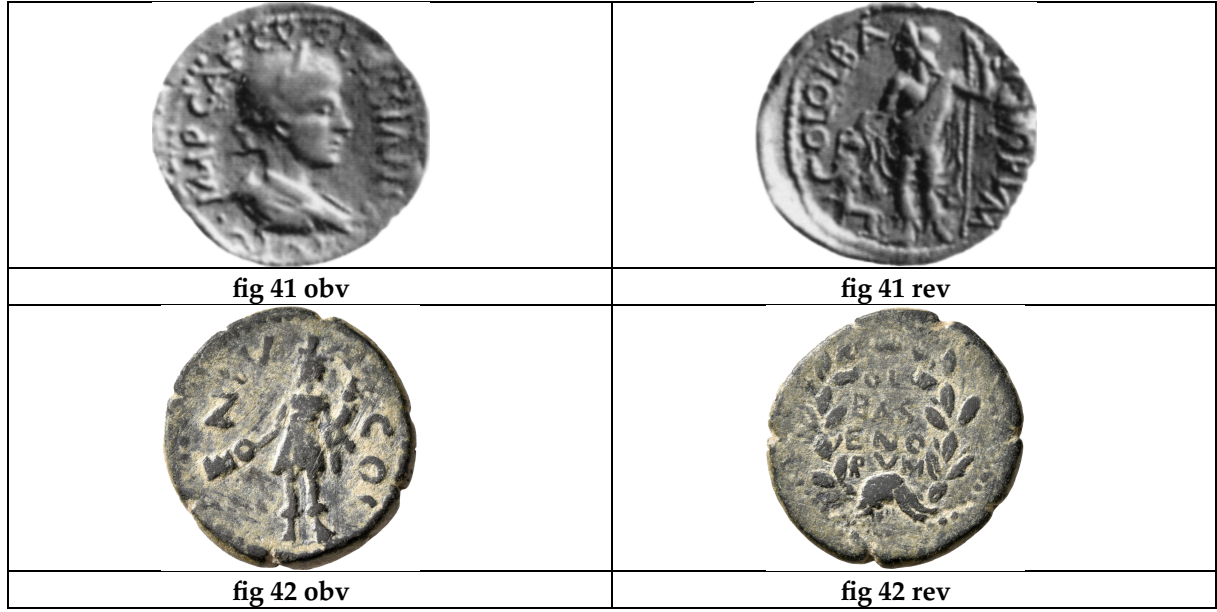
	
fig 23 obv	fig 23 rev
	
fig 24 obv	fig 24 rev
	
fig 25 obv	fig 25 rev
	
fig 26 obv	fig 26 rev
	
fig 27 obv	fig 27 rev
	
fig 28 obv	fig 28 rev

Olbasa Sikkeleri

	
fig 29 obv	fig 29 rev
	
fig 30 obv	fig 30 rev
	
fig 31 obv	fig 31 rev
	
fig 32 obv	fig 32 rev
	
fig 33 obv	fig 33 rev
	
fig 34 obv	fig 34 rev

	
fig 35 obv	fig 35 rev
	
fig 36 obv	fig 36 rev
	
fig 37 obv	fig 37 rev
	
fig 38 obv	fig 38 rev
	
fig 39 obv	fig 39 rev
	
fig 40 obv	fig 40 rev

Olbasa Sikkeleri



 SUITDER SDÜ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ DERGİSİ Sakarya University Journal of Humanities and Social Sciences	
Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	Etik Kurul Kararından muaftır.
Katılımcı Rızası:	Katılımcı yoktur.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Telif Hakları:	Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	It is exempt from the Ethics Committee Approval
Informed Consent:	No participants.
Financial Support:	The study received no financial support from any institution or project.
Conflict of Interest:	No conflict of interest.
Copyrights:	The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.

